چوارینەکانی خەییام

گۆڕینی

عەبدولڕەحمان شەرەفکەندی ناسراو:

هەژار موکریانی

خەییام و بیرو باوەڕی

ناوی خەییام و ناوبانگی چوار خشتەکیەکانی، لەوە دەرچوە هەژارێکی کورد بە خوێندەوارانی بناسێنی؛ چونکە ئەو ناو و دەنگە لەو گەڕۆکە سەربەست و ئازادانەیە، بەبێ بەرگر و پرسیار لە هەموو سنوورو کەوشەنێکەوە دەرباز بووە و لە سەرانسەری ئەم زەمینە خڕ و پان و بەرینەدا «بە ڕاشکاوی» سەری بە هەموو ماڵێکدا کردووە و بۆتە ناسیاوی هەموو کەس و هیچ ژیر و بە بیرێک نیە کە ڕاز و نیازی خەییامی نەکردبێتە وەرەویرکەی دڵ و خەمڕەوێن و ئاوەنگیلەی هەمیشەی خۆی.

بەڵام نیازم لەم پێشەکی یە دەربڕینی بیر و باوەڕی خۆمە بەرامبەر بەو کابرا خوێن شیرینەو ئەمەوێ لەو سوچەوە کە بەر دڵی من کەوتووە، دەمی بۆ بەرم و هەندێک لەو شوێنانە دەست نیشان بکەم کە تا ئێستا خەییام ناسەکان و خەییامی نوسەکان بە پێویستیان نەزانیوە، یان لە بیریان نەبووە هەنگاوی بۆ باوێژن!

گەلێک جار و بە زۆر چاپی جۆر بە جۆر چوار خشتەکییەکانی

خەییامم بە فارسی و عارەبی دیتوەو هەر جارەش یەک یان چەند مامۆستای بەرێز پێشەکی دوور و درێژیان لەسەر نوسیوەو پەراوێزیان لێ ناوەو بە خشل و جلی جوان خەملاندویانە و سسلەو پلپلە و متومۆریان پێوە هەڵاوەسیووە. تەنانەت کتێبی گەورەو سەربەخۆشم دەربارەی خوێندۆتەوە، وەک (عمر الخیام) ی مامۆستای کوردی نەزانی فارسی زمانی عارەبی نوس (احمد حامد الصراف) و (دمی با خیام) لە لایەن مامۆستاو نوسەری پایەبەرز «علی دشتی» یەوە.

زۆربەی ئەوانە نیازیان وا بووە ئەو شیعرانەی بە ناوی خەییامەوە کەوتونەتە سەر دەم و زاران، دان بژێرو بەردە شۆری بکەن و ئەوی خۆیان بەردڵیان ئەکەوێ بیدەنە پاڵ خەییام و ئەوی بە گومانی ئەوان زیوان و دارو جانە لێی هەڵوەژێرن و بە سوێندانەوە ڕەش ببنەوە کە بە ئامان و زەمان هەرگیز فڕی بەسەر خەییامەوە نی‌یە. چونکە پیاوی وا گەورە قسەی خۆی ناخواتەوەو دوو دژ لە یەکتر کۆ ناکاتەوەو ئەو زانا خوا پەرست و خوا پارێزە هەرگیز کەپووی لە شتێکی وا نزیک نەکردۆتەوە کە بۆنی کفرو ناڕەوایی لێ هاتبێ!

بە بیری من ئەوانە لەجیاتی کاکڵە خۆشەکەی مەبەستی

خەییاممان بۆ دەرخەن، هاتوون بە هەڵپەرتاوتن و ڕازاندنەوە «بەخەیالی خۆیان» خێچ و خواریان بۆ ڕاست کردۆتەوە و کەم و کوریان لێ داپۆشیوە! کەچی، بەداخەوە بەو هەموو شڕو شاتاڵ و تیتۆڵانە «کە بە دەردی داری چاکیان بردوە» کاریکیان کردووە خوێندەواران سەریان لێ بشێوێو ئەو بەرە شیرینە نەبینن کە ئەو پیرە دارە شەنگ و تورتە لە پەستاو لە هەموو وەرز و چاخی ساڵا دەیگێڕێ و دایدەوەرێنێ و بە پلاری بەرد و داری نەزانان و پێلەقەی مێشک ووشکان دانایەو ناشکێ و هەرگیز ووشک نابێ.

ئەگەرچی مێژوونوسان کەمتر وایە بوێرن یان لە قازانجیان بێ ڕووداوی ڕۆژگاری خۆیان ڕوەو ڕاست چۆنە بنوسن؛ جا یان لە ترسان، یان لە برسان، یان بە شوێن ئارەزووی خۆیانا ئەچن! بەڵام دیسان لە تێک خستنەوەی ئەو بوزگوڕانەی کە لێیان بەجێ ئەمێنێ، دەکرێ دێوجامەیەک لێک بدرێ و ڕاوی دەنگ و باسی ئەو سەردەمەی پێ بکرێ.

خەییام لە چەرخی پێنجەمی کۆچی دا ژیاوە. کەسێک بۆ چۆنیەتی باری ئەو ڕۆژگارە، کون و کاژێری مێژوو لە کۆنە کتێبە پەرپوتەکانا بپشکنێ، سەری ڕادەژەنێو واقی ووڕ دەمێنێ؟!

کاروباری دنیا بەدەست مێزەر بەسەر و جبە لەبەر و بیر کورت و ڕیش درێژ و کەللە ووشک و داوێن تەڕان دا بووە؛ هەر سازە لە هەوایەک و هەر ئاوازەی لە هەزار جۆرە مێشکی پڕ لە پڕو پوچەوە دەرچووە. حەفتاو دوو تیرە لە ئیسلاما هەبووە؛

هەموو یەکتریان بە کافر زانیوە. هەر تیپەی بە شوێن خەیاڵاتێکا ئەسپی لینگ داوەو هەر دەستەی لە زەلکاوی نەزانی خۆیا خنکاوە. لەهەر گەڕەکە شار و گوندێکا چەند تەریقەتێک و هەر تەریقەتەی چەند شێخێک و هەر شێخەی چەند صۆفی و دەوێشێک و هەر صۆفی‌یەی ڕۆژوێکی گرتبێ، خۆی بە خاوەنی بەهەشت زانیوەو هەر دەروێشەی دوو حاو و حووی گوتبێ داوای خوایەتی کردوە.

خەییام هەڵکەوتەیەک بووە کە لە چاخی خۆیدا ئەگەر لە هەموو خەڵکی دەورو بەری خۆی زاناتریش نەبوبێ، لەهەموان ئازاو بێترس تر بووە. لەم دەزگا گەورەو گرانە «کە ناوی زەوین و عاسمانە» وورد بۆتەوەو تێی هەڵڕوانیوەو زانیویە کە ئەم کردارە ڕەنگین و سەنگینە بەبێ وەستا نەکەوتۆتە گەڕ و دانەر و ڕانەرێکی هەر دەبێ هەبێ؛ بەڵام ئەم سازدەرە شیرینکارە چۆنەو کەی ئەم دەزگایەی بەرهەم هێناوەو بۆچی لێکی داوەو

لەو کرو نەخش و تەونە کەونە «کە نەسەری دیارە و نە بن»
نیازی چ بووەو لە کەیەوە هەڵیواسیوەو کەی لەداری دەکاتەوەو
ئەیپێچێتەوە؟ ئەو هەزاران هەزار ئەستێرەو مانگە پرشنگدارە بۆ
هاتوون و چۆن هاتوون و چیان لێ دێ؟ تیرەی جانەوەر و
مرۆ لە کوێوە هاتوەو بۆ کوێ دەچێ؟ ئەگەر نەهاتایە چ دەبوو؟
ئەگەر هێنراوە بۆ هەتا سەر نامێنێ و لەناو ئەبرێ؟ ئەگەر
دەمرێ گیانەکەشی دەمرێ یان دەمێنێ؟ ئەگەر دەمێنێ
جارێکی تریش دێتەوە سەر ئەو زەمینەو ژینەکەی پێشووی
دەست پێ دەکاتەوە یان دەخرێتە قاپۆرێکی زلترەوەو لە
دنیایەکی دیکەوە سەرهەڵدێنێ؟ ئاخۆ کەس هەیە بیزانێ؟
یان ئەو وەرامانە لە پشت پەردەیەکی ڕەش و ئەستورەوەیەو
تا پەردە لا نەدرێ کەس نایزانێ و ئەگەر لاش درا، کەس
نەماوە تا بیزانێ؟

خۆی لەناو دەریایەکی سەرگەردانی دا دیتوەو کەوتۆتە

پەلەقاژەی خۆ ڕزگار کردن. هانای بردۆتە بەر نوسراوان و دەستەوداوێنی زاناو گەورە پیاوان بووە؛ پرسیویە و خوێندویەتیەوە... کەس نەبوە دەستی بگرێ و لە گێژاوی دەرێنێ و شارەزایەکی وای دەست نەکەوتوە ڕچەی هەواری زانستی ڕاستەقینەی بۆ دەستنیشان کاو لە هەڵدانەوەی پەری کتێبان بایەکی وا هەڵی نەکردوە تەمی گومان و دوو دڵی بڕەوێنێ. ناچار چۆتە ناو بیری بیر و لێکدانەوەی خۆی و زۆر بە ووردی بەراوردی کردوەو ژیرانە لە مێشکیا هەڵی سەنگاندوەو ئازانە تێکوڵی پڕو پوچی شکاندوەو لەمپەری کۆنەپەرستی پەڕاندوەو ئازادانە سەرو بنی کردوەو بۆی گەڕاوە. لەو هەموو لێکدانەوەدا گەیشتۆتە ئەو قۆناغە کە تێ گەییوە هیچی لێ تێناگا! کە ئەمەش بەڕاستی پایەیەکی زۆر بەرزە لە زانستدا. سوقرات دەڵێ من و خەڵکی ئاتینا نەزانین؛ من دەزانم کە نەزانم، بەڵام ئەوان ئەوەندە زانا نین کە

بزانن نەزانن. ئەم جیاوازی‌یە گەورەیەش ئەبێتە هۆی کوشتنم. یان پێغەمبەری ئیسلام فەرمویە خوایە وەک پێویستە تۆمان بۆ نەناسرا.

جا چوە لەسەر ئەو جێگە بڵندەوە ئاوڕێکی لەو خەڵکەی دەورو بەری داوەتەوە کە لە تاریکستانی نەزانی دا هەڵوەدان و بە نەشارەزایی وەنێو قوڕو چڵپاوی پڕو پوچ کەوتون و تێک هەڵدەنگون و خۆ لێک دەدەن و سەرەنگرێ دەبن. لاشیان وایە ڕێگە هەر ئەوەیە کە ئەوان گرتویانەتە بەرو زانست و هونەر هەر ئەو چەقەو گوڕە بن شڕەیە کە ئەوان پێیەوە خەریکن. بەزەی بەوانە دا هاتۆتەوە کە ناوی خۆیان ناوە هۆزان و پیتۆلی ڕۆژگار و بە عەبای فش و فۆل و مێزەری لەنگەری و شاڵی سەوزو کەشیدەی زەردو ڕیشی قەڵەمکار، خۆیان لە بەستەزمانان بە هەیبەت کردوەو مێشک و بیریان لە تێکولۆ پوچەڵ ئاخنیون و وازیان پێ لە کاکڵ هێناون!

ئەم زەوی‌یە ناناسن کەلەسەری دەژین، کەچی کێشەیانە داخوا عاسمان حەوتن یا نۆ؟! هەوگەڕ شاربەدەر دەکەن چونکە کوپەی دەسکردی ئەو مەی تێکراوە؛ بەڵام کولەکە سەراوی نابینن کە چەند لوس و لەبار هەڵخراوەتەوە! خۆیان هەزار گزی و دزی و دەسبڕی دەکەن و دەمیان ناوەتە بینەقاقای هەژارانەوە، خوێنیان دەمژن و کەلەپوری هەتیو و بێوەژنان ئەدەنە بن لیچ و شانازی بەوە دەکەن گۆیا مەی ناخۆنەوە! بە بزەیەکەوە ئەڵێ خۆزگە دزی و درۆکردنیش پیاوی سەرخۆش بکردایە، ئەوسا ئەمانزانی کێ بێ ووشیارە.

بە توڕەییەوە ڕوو لەو جەبریانە ئەکا کە لایان وایە چاکەو خراپە لەدەست مرۆ دا نی‌یە و جەهەندەمی و بەهەشتی هەر لە ڕۆژی بناوانەوە ناونووس کراون. ئەڵێ کەوایە سەرکۆنەی مەستێک بۆ ئەکەن لەسەر مەی پەرستی؟ گاڵتە بەو کابرایە ئەکا کە لای وابووە گیانی پیاو ڕائەگوێزرێ و لەپاش مەرگی

ئەچێتە بەر جانەوەرانەوە ؛ ئەلێ کەوابێ هەڵدەگرێ ئەو کەرەی لمی پێ دەکێشن وەک تۆ مامۆستای چەقەخانەیەک بوبێ! خەییام هیچ باوەڕی نەکردووە زەمین لەسەر پشتی گایەک بێ و بە سمکۆڵی کەری جرجاڵ لەبەریەک بچێ و تەمەنیشی پێنج یان شەش هەزار ساڵانە بێ. ئەو هێندەی بە لەمێژینە زانیوە لای وابوە هەر خاکێکی هەیە، پاشماوەی لاشەی مردوانە. لاشی وا نەبوە ئەم دەزگا گەورەو گرانە وا بە سوک و هاسانی و بەو زوانە تێک ئەچێ. جا ناچارە بڵێ لەنێوان گای زەمین و گای عاسماندا کەرەگەل دەژێ!

بە کوردی و بە کورتی، ئەو گفتانەی خەییام (کە بە ڕواڵەت دژی یەکتر دێنەوە) هەریەک وەرامێکی گرچوو برە، بۆ باوەڕێکی پڕ لە هەڵەی ئەو ڕۆژگارە. هەر لە دەمی خاوەنیانەوە وەریگرتوەو هەر بەویش دەمکوتی کردون.

خەییام و مەی

گەلۆ! خەییامێک کە خاوەن ئەو هەموو بیرە قوڵ و بەرزانەبێ، یان وەک مێژو پێمان دەڵێ، مامۆستایەکی گەورەو هۆزان بوەو گەلێک سیپارەو نوسراوی بە نرخی دەربارەی ژمارەو ئەستێرە ناسین هەبووەو بناغە دانەری ساڵ پێوی جەلالی بووەو گەلێک شتی تریشی لەهەموو بابەتێکەوە زانیوە، هیچ باوەڕ دەکرێ هەمیشە لە سوچی مەیخانەیەکی تاریکا بوبێتە سیپاڵ و هەرگیز ئەغیار نەبوبێتەوە؟! ئەگەر مەلیکشا یان خواجە نیزامەلمولک ویستبێتیان چاویان پێ بکەوێ، خەییام لە مەیخانەوە نرابێتە ناو سەبەتەیەک و بە کۆڵی عەنباڵێکەوە چوبێ بۆ وەرام دانەوەی پرسیاری پڕ لە گرێ پوچکەی دژوار؟

من لام وایە نەیخواردۆتەوە.. ئەگەر خواردبیشیەوە، هەر بۆ ناسین و زانین بوە؛ ویستویە بزانێ ئەو بادەیە کەوا ئەو هەموو شێخ و مشایخە گەورانە ئەوەندەیان پێ هەڵگوتووە چێژەو تامی

چی ئەدا؟ بەڵام «وەک گوتمان» خەییام زۆر لەو نەزانانەی
کە بەناوی زانا خۆیان بەسەر خەڵکا سەپاندوە، تورە بووە؛
هێناویە مەیخۆری «کە بێهۆشی ئەهێنێ و گوناهێکە» دەگەڵ
زیانی پڕ و پوچەکەی ئەوانا بەرامبەری پێ کردوەو ئەڵێ
سەرخۆشی لەو هۆشیاری‌یە باشترە کە بە توڕڕەهات و پڕو
پوچەوە خەریک بی. گوناهی مەی لە تاوانی دەست بڕی‌و
درۆ کردن کەمترە. پیاو مەست و بێخەبەر بێ، نەک بە
ئەغیاری، ئابڕوی دین و زانین بەرێ. لە لایەکی تریشەوە
زانیویە لەسەر هێنانی بیرو باوەڕێکی تازەو پێ هەڵپرژان و
بەگژاچونی کۆلکە مەلاو گەندەڵە شێخان، لەوانەیە بڕیاری کافر
بوون و کوشتن و سوتاندنی بدرێ؛ هاتوە ئەو قسە هەق و
ڕەقانەی لە تەختی بنی دیزەی شەرابدا شاردۆتەوە و زانیویە
مەلاو کاڵ هێندە وریا نین زۆری لێ بکۆڵنەوەو لەناو خڵتەی
مەیدا بیدۆزنەوە. هەر بە باسی بادە بایان ڕەگوێ دەکەوێ و

دەهۆڵی گوناهباری بۆ لێدەدەن و لە تۆمەتی کفر ڕزگار ئەبێ.

بەڵێ خەییام گەواهیراتی بیری ووردی (کە بە خەڵکی ئەو دەمە قووت نەچوە) دەناو پیاڵەی مەیدا بە گەرووی داکردوون و دڵی خۆی ئاسودە کردوەو چاوی پیاوی گەوچی بەستوەو گفتە بەنرخەکانی بۆ تێگەیشتوانی دوارۆژ، لەسەر دەموزاری سەرخۆشانەوە «کە لایان وابووە خەییام هەر بە یارەکەی ئەوانی هەڵگوتووە» دەماو دەم هاتوەو بەبێ ترسی چەتەو گۆران، گەیشتۆتە ئەمڕۆ. هەروەک حافزی شیرازیش و گەلێک لە ووریاو ژیران، ئەم ووردەکاریە لە خەییامەوە فێر بوون و هەر لەسەر شوێنی ئەو ڕۆیشتوون.

پوختەی مەبەستەکانی خەییام

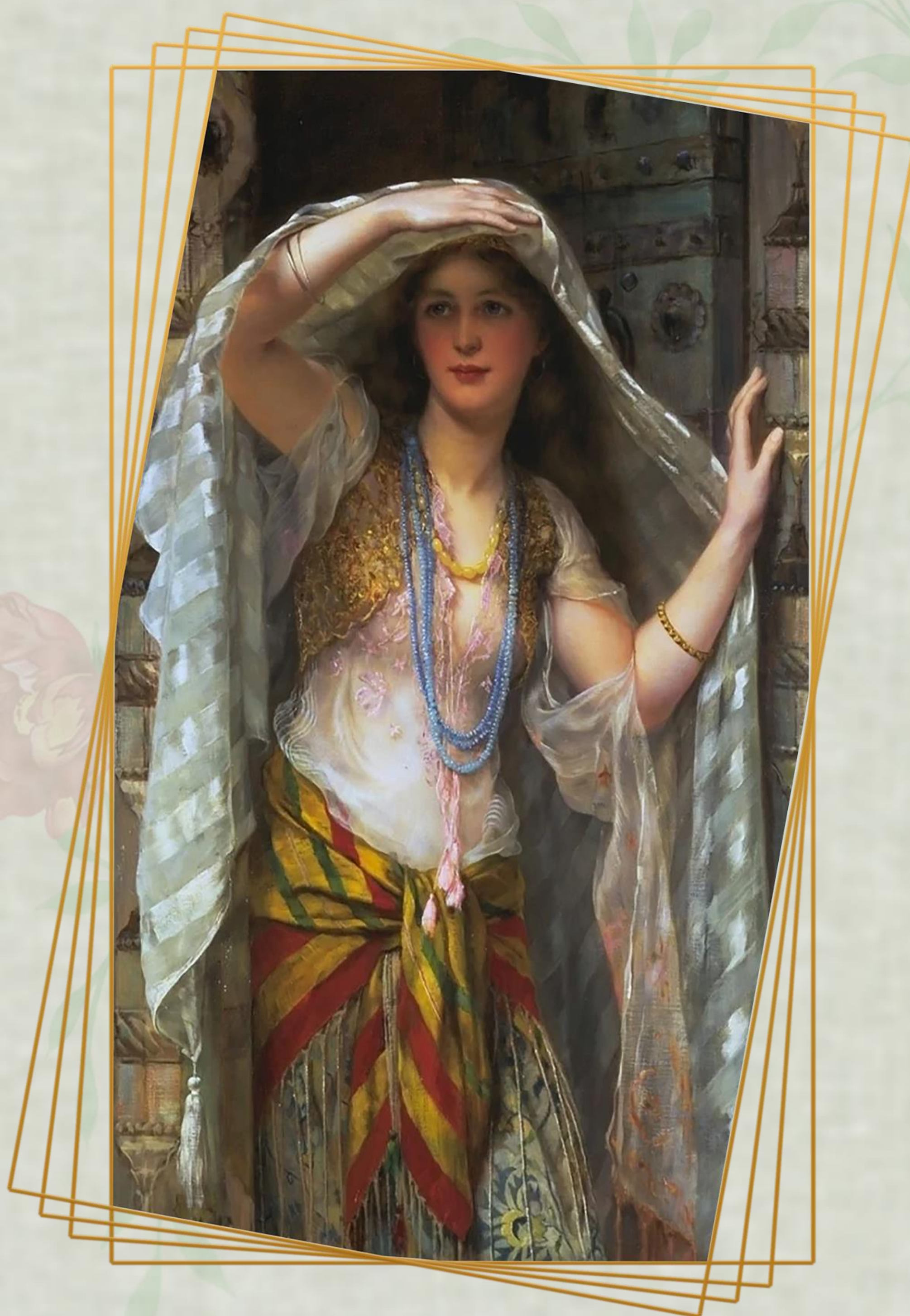
خەییام لەمەڕ هاتوچۆی گیاندارو چلۆنەتی ئەم ئاو و زەوی و بەرز و نەوی عاسمان و ئەستێرانەوە زانیویە کە هێشتا هیچی لێ نەزانراوە، دیارە هەر شتێکیش کە پیاو توشی ئەبێ و ئەیبینێ، ئەگەر نەزانێ چیەو چۆنە، ناشزانێ بۆچی ئەبێ و بەهرەی چییە. ویستویە ئەو نەهێنیە گرنگە بزاندرێ و بناسرێ، ئاواتەخواز بووە ڕۆژێک دابێ مرۆ لەسایەی بیرلێکردنەوەو لێکدانەوەی ژیرانە، بە بنج و بناوانی بگاو شتێکی بەکەڵکی لێ هەڵکرێنێ و لە بری ئەوە لەم سروشتە جوانە بترسێ یان جادوی پێ بکا، دەستەمۆی بکاو بەهەرەی لێ وەربگرێ.

بۆ بیرکردنەوەش، ئەبێ هیچ کۆسپ و بەرگرێک لە ڕێگەدا نەبێ؛ بیرەوەر بتوانێ هەموو هۆشی خۆی {بە خڕو پڕی} بخاتە سەر ئەو نیازە کە هەیەتی. زەندەق نەماو و تۆقاوێکی هەر

لەسەر پشتی لانکەوە تا دەچێتە ژێر توێی خاکەوە، هەر بە داغ و ئاگر بترسێندرێ و مارو دووپشکی سەرپان و کلک درێژ لە خوێن و مێشکیدا تریتانە بکەن، فێر کرابێ کە شەو و ڕۆژ مانگ و ساڵ هەر ئەبێ بگری و خۆی بەتاوانکار دابنێ، هەلی بیرکردنەوەی ژیرانەی چۆن بۆ ئەمێنێ و چۆن دەرفەت دێتێ زانستی پڕ سوودو بەهرە بخوێنێ؟ ویستویە بزانین ئەو کۆلکە مەلایەی کە نازانێ بۆ خۆی لە کوێڕا هاتووەو بۆ کوێ دەچێ، سیایی جەهەندەمیشی نەخراوەتە بەردەم تا بزانێ کێ لە ئاگرا کورسی بۆ دانراوەو کێش سێوی بەهەشتی بۆ قاش کراوە!

خەییام خوای ناسیوە، بەلام وەک خوا ناسە گەورەکان. لای وابوە خوا هەموی هەر خۆشی و بەزەیی و جوانی و بێ نیازییە. هەرگیز نەچاوی لە نوێژو ڕۆژوی کەسە و نە حەزیشی لە تۆڵەساندن و گۆشت برژاندن و کەلاک هەڵواسین و ڕشتنی

فرمێسک و خوێنە. ئەوانەی خوایان وەک جەندرمەیەکی تورک دێتە بەرچاو، نەیان ناسیوەو بەهەڵەدا چوون. خواش بۆ خۆی فەرمویە من وەک هیچ شتێک نیم.

تیرێژ کە بە ڕۆژ و پێل بە دەریا دریا
لەو ڕۆژەوە گوڵ پێکەنی بولبول گریا
خوا نووسی لە چارەی ڕەشی ئێمەش بەشمان
ژینێکی هەژاری پڕ لە خۆزیا و بریا

گریا گوڵی بۆ گوڵاو سەر ئاگر نریا
ئەم بۆن و بەرامەیەم نەبووبا بریا
نرخی هونەر و جوانییە دەیبا گەردوون
کێ پێکەنی جارێکی هەزار جار گریا

بێهوودەیە بیر و خەم دڵت خۆش کە برا
پرسیار نەکرا بەشت درا هەر چی درا
تۆ هێشتە نەهاتوویە جیهان ڕۆژی بەرێ
ئەو ڕۆژی دەبوو بچیتە دەر دیاری کرا

بەس هەڵ بخولێ بە دەوری پیس و پاکا

تا کەنگێ بە شوێن هەموو خراپ و چاکا

گەر زەمزەمی یان داینێ ئاوی ژیانی

ناچاری دەبێ ڕۆچی بە سینەی خاکا

مردن چییە؟ کەس تێنەگەیی تا وێستا

تەوراۃ و زەبوور تا دەگەیە ئاوێستا

زۆر کەس لە ژیان دواوە زانایانە

بۆ باسی مەرگ گێل و نەزان ڕاوێستا

بیستوومە بەهەشتێ هەیە حۆری تێدا

ڕووباری شەرابی پاکی دەڕوا پێدا

من لێرە مەی و یارێ پەیاکەم چ دەبێ؟

دەسکەوتەکە هەر یەکن بە هەر دووک ڕێدا

ئەو ڕۆژە خودا سانی گیانی ڕانا
دەیزانی بە کردەوەم، خودایە و زانا
هەر خۆیەتی داویناوە هەڵە و سەرپێچم
سووتانی جەهەندەمی لەبەرچی دانا !؟

گۆیا لە جەهەندەمن ئەڤیدار و مەست
بەم واتەیە پێکەنیم و گۆستی خۆم گەست
جێی چەند کەری کوڵکنە ئەگەر وابێ بەهەشت
یان چۆل و بیابان و کیە وەک لەپی دەست

بیرت دێ عەبای پێوە بوو جێ باری لمت؟
ئەو بیری لە دەریای پڕ و پوچا نوقومت!
ڕیشت لە دواوە هاتە دەر بوو بە کلک
نینۆکی دەس و پێت خڕ و پڕ بوونە سمت

گێژی لە خەیاڵات و گلەی بەختی ڕەشت

ڕابوێرە هەتا بە جارێ نەبڕاوە بەشت

دەس بگرە بە بەندی سەر و پرچی جوانێک

تا هەڵنەوشێنراوە هەموو بەندی لەشت

لەو کۆشک و سەرایە دا کە جەم جامی گرت

ڕێوی ترەکیوە، مامز ئارامی گرت

بارام کە هەموو ژیانی خۆی گۆڕی دەگرت

دیتت بە چ جۆرێ گۆڕێ بارامی گرت ؟!

ڕێم کەوتە گوڵستانەوە لای بولبولی مەست

بە چریکەیێ پێی گوتم گەلێ ڕاز و مەبەست

تا گوڵ نەوەریوە تا لەشت نەبوە بە گڵ

وەک گوڵ بە دەمێ، دەم بە بزە و پیاڵە بە دەست

مەیگێڕ دەوەرە بەخێری چاوی کاڵت

دڵ تینووە جەرگم ڕەشە چەشنی خاڵت

وا تۆبە بەسەر یەکا شکا وەک پرچت

بۆم تێکە مەیەک لە ڕەنگی کوڵمی ئاڵت

ئەی شووشە بنازم بە دڵی خاوێنت

تاوم بدەرێ بە ئاوی خەم تاوێنت

دەستم بەر ئەدەم لە ئارەزووی دوور و درێژ

مەیگێڕ لەوەلا دەستی من و داوێنت

هاتوومە جیهان چم بە چ کرد؟ تێگەی هیچ

هەر بنج و بناوانی جیهان دەرخەی هیچ!

ڕووناکیدەرم، شەمم، کە فووم لێ کەی هیچ

نەینۆکی دەسی جەمم، لە بەردم دەی هیچ!

ئەو خوایە کە گەردوون و زەوی بەرپا کرد

ئەو ڕۆژە مەکۆی دەرد و خەمی پەیدا کرد

وەک ڕژد و چنۆک هەرچی بە نرخ و جوانە

هێنای بە پەلە و گورجێ دەخاکی ڕاکرد

ڕۆژگاری مرۆ تیا ژیابوو، ڕابـرد

ئاوی بوو بە جۆ دا چووە، با بوو، ڕابرد

هەرگیز مەلی وابوو، واچوو، خۆش نایەتەوە

گەر تاڵ و زەبوون ژیاوی، چا بوو ڕابرد

باش ڕێگە دەچووم یا خۆ گلابم، ڕابرد

گەر دوورە پەرێز بووم و تەبا بووم، ڕابرد

ترسم هەیە بۆم بێتە ژمار ڕۆژی ژمار

ئەو ژینە کە بێ یار و شەڕابم ڕابرد

لەش ناسک و لاوچاکی وەها هەن کچ و کوڕ

گوڵ دڕکە بەرانبەری بکەی، بێکەسە دوڕ

گەردوون کە بە دانستە دەیانکا وەک شێت

تێکیان هەڵ دەشێلێت و دەیان کاتەوە قوڕ

ئەم گۆزە وەکوو من بووە، دڵدار و هەژار
جارێکی دڵی خۆش بووە، سەدجار خەمبار
ئەو هەنگڵ و دەسگرەی لە ملیا دیوتە
دەستێ بووە زۆر خراوەتە سەر ملی یار

پەندێکی منداڵەکەت بدە مامەی پیر
با بازی بە خاک و گڵ نەکا، ژیری بەبیر!
بێژنگی لە دەس دەرێنە! بەس دای بێژێ
کەللەی سەری پاتشا و میر و وەزیر

سەرخۆش بە بە مەی، لە سەر دەراوێژە کەسەر
ئەم کورتە ژیانە رێی خەمانی مەخە بەر
بەس گێژ و نەزان و هێڕ بە، خۆ تۆ زێڕ نی
ژێر خاک بکرێی، دووبارە بت هێننەوە دەر

بەس گێژ بە لە ناو پێنج و شەش و حەوت و چوار

مەی فڕکە! دەتاوێیتەوە وەک بەفری پار

نەت زانی لە کوێوە هاتگی ڕۆژی بەری

ناشزانی بەرەو کوێیە بەری پاشە هەوار

تا کەنگێ خەریکی پێنج و چواران مەیگێڕ

دڵخۆشی بدە بە کۆڕی یاران مەیگێڕ

ژین کورتە ئەوەی نایەنێ خەم دابگرین

بۆم تێکە بە یادی چاوخوماران مەیگێڕ

خۆ لامەدە، دەی! بادە کە با بێ مەیگێڕ

بەرماڵ و جبەت گرەو لە لابێ مەیگێڕ

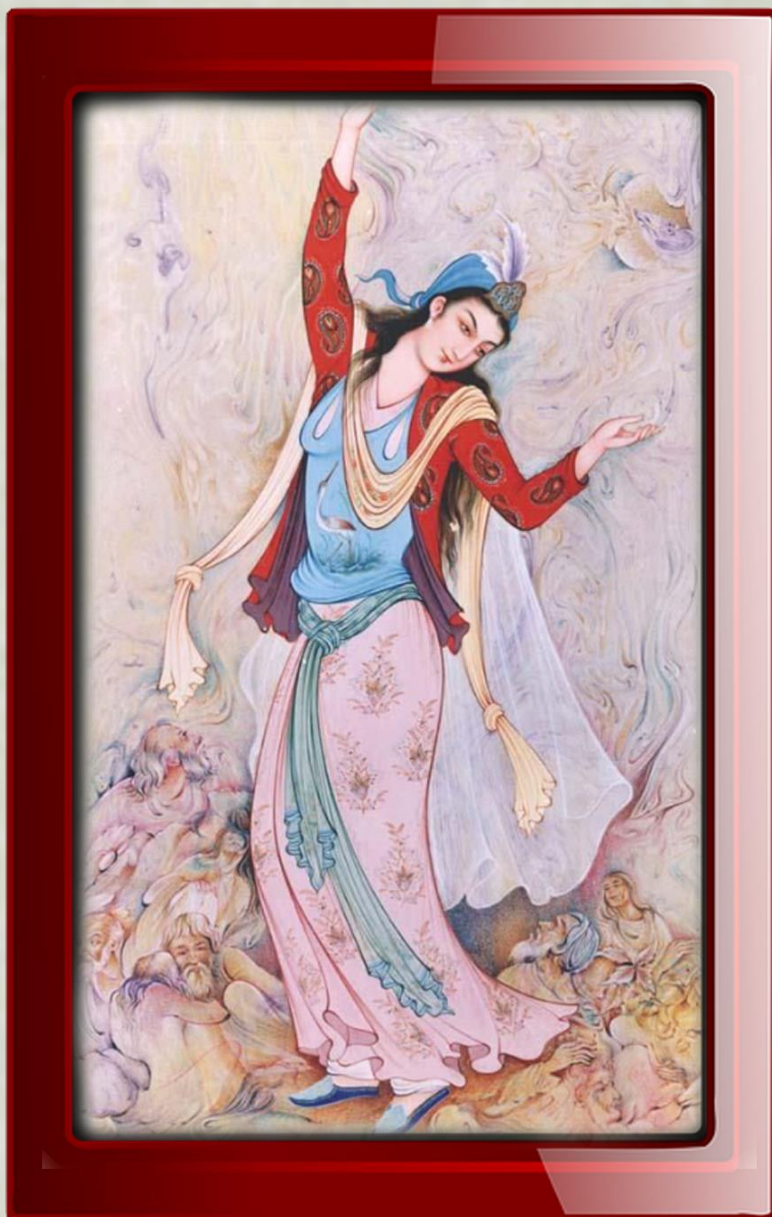
گوێ بگرە لە من هەرچی مەلا و شێخ گوتیان

دە گوێی مەگرە، لات وەکوو با بێ مەیگێڕ

جارێکی بە مەستی عەرەبێکی پێخواس
نەیزانی لە لۆکی هەمزە ڕاساوە بە داس
مەی بۆیە حەرام کراوە، سا سەیری کەن
کورد بۆیە دەڵێ لە هەمزە چی داوە هەباس؟!

بۆ گۆزە کڕین دەچوومە لای گۆزە کەرێک
سەد گۆزە بەمن پێ کەنی! هەر یەک لە بەرێک
ئێمەی وەکی خۆت دەبەی! سبەینێ خۆشت
وەک ئێمە دەبی بە گۆزە، لای بێخەبەرێک

ڕابوێرە بە سەربەرزی بە نان و ئاوێک
سەر دامەنەوێنە بۆ هەموو ناپیاوێک
لەم ژینە کە هەر دەمێکە دێت و دەڕوا
مەردایەتی مەفرۆشە لە پێناو تاوێک

ئای خۆزگە ببایە جێگە بۆ سانەوەیەک

لەم ڕێگەیە دوورە سوور و پێچ دانەوەیەک

سەد خۆزگە لە پاش نەمان وەکوو سەوزە گیا

بکرایە لە گڵ هومێدی هەڵدانەوەیەک

خەو بەسیە بەیانە هەستە چاوکاڵی شەپاڵ

گفتێکی شیرین بکە مەزەی بادەی تاڵ

کاروانی ژیان دەئاژوێ ڕوو بە نەمان

هاکا من و تۆش دەبینەوە خەون و خەیاڵ

ئەم ژینە کە ڕادەبرێ، چ شیرین و چ تاڵ

تووش بی بە مەرگ، چ دەربەدەربی چ لە ماڵ

بێ خەم بژی! خۆش بە! پاشی مەرگی من و تۆش

بێ پسانەوە دێن ڕۆژ و شەو و مانگ و ساڵ

بۆ بیری بەهەشت و ئاگرێ کەوتیە چاڵ

خۆشتر لە خەیاڵی شیرینە بادەی تاڵ

بەس ترس و هومێدی بێ نیشان و بەڵگە

پێشینە دەڵێن کەس بە خەیاڵ نەبوە بە ماڵ

کوا مەی؟ بڕەوێ خەم و خەیاڵ و خەوەکەم

وا ڕوو بە مەرگ گلۆر دەبێ ڕەورەوەکەم

ئەو خشتی لە خاکی من دەی بێژن

نێزیکە بچێتە چینی خانووی نەوەکەم

ئەو ڕۆژە کە مردووم و لە دنیا نابم

ئەو کاتە کە لەش تۆز و گڵی بەر با بم

خاکم بکەنە گۆزەڵە، بۆ مەیخانە

تا مل پڕی مەی بکەن، لەوانەم ڕابم

گۆزێک لە دەسم شکابوو، ئەو گریا بۆم

خەم دات نەگرێ منیش یەکێکی وەک تۆم

زۆر جار منیش وەکو تۆ گۆزەم دەشکاند

تۆش ڕۆژێ دەبی بە گۆزە دەشکێی وەک خۆم

ئەم پیاڵە وتی کە هاتە سەر لێوانم
شا بووم و گەلێ وەک تۆ لە ژێر فەرمانم
لە خواردنەوەما دەفر و پیاڵەم زێڕ بوون
وا ئێستێ پیاڵەم و بە سەر خۆشانم

مەیگێڕ وەرە مەی ئاڵ بدە با بینۆشم
شەش دانگی بەهەشت بە شووشەیەک دەفرۆشم
فەرمووتە لە پاش مەرگ بەرەو کوێ دەم بەن؟
سەرخۆش کە دەڕۆم، کێوە بچم دڵخۆشم

ئاخ خۆزگە لە مردنا بە مەی شۆراوم
ژێر سێبەری مەیخانەیەکا نێژراوم
کێ ڕۆژی قیامەتێ منی دێتەوە بیر
هیچ بۆم نەگەڕێ، لە چۆمی مەی خنکاوم

مەیگێڕ بگە پێم! لە بێ مەیی مارووتم

توورم بدە کووپەوە لە دووریت سووتم

گۆڕم لە پەنا ڕەزان بکۆڵن. ڕەزەوان،

هەڵبەستێ لە پەلک و داری مێو تابووتم

چاو جوان دە مەڕۆ تێری دڵم بت بینم

گوڵ چین؟ کە لە سەر ڕومەتی تۆ گوڵچینم

داخم کە هەبێ لە گێژەڵووکەی مەرگە

وەک پەلکە گوڵێ هەڵدەوەرێنێ ژینم

دەم بینی کە غەمبار و کز و داماوم

وا بیر مەکەوە لە مەرگ و کەس ترساوم

مردن کە لە ڕێمە، هەر دەبێ، ناترسم

ژاکاوی ئەوەم بە ئارەزوو نەژیاوم

هەر چەندی بڵێی بە بەژن و باڵا جوانم
ڕوومەت گوڵ و چاوکەژاڵ و لێو قەیتانم
وەستایێ کە وای لە خاک و گڵ دارشتم
نیازی لەمە چی بوو؟ بۆچی کرد؟ نایزانم

هات و چوو بە بێهوودە مناڵی و جوانیم
پیر بووم و بە بێ داخەکەم و خۆزیا نیم
شاگردی زەمانە بووم و زۆریش چەوسام
وەستام لە هەموو کار و لە هیچ وەستا نیم

بۆ هاتمە سەر زەوی و لە بەرچی چوونم؟
بەهرەی چ بوو بۆ خودا نەبوون و بوونم؟
هاتووم و دەچم بێ وە بزانم بۆچی؟!
پاش مردنەکەش دوورە دەراوی ڕوونم

لە بێخەبەری خۆمە کەساس و ماتم
بێهوودە دەبووڕێ دەم و سات و کاتم
من ببم و نەبم جیهان وەکوو خۆی وایە
مەیگێڕ وەرە لێکی دەوە من بۆ هاتم؟

هاتن بە دەسی خۆم نەبوو هێنایانم

دەرچوونە دەریش چۆن و کەیە؟ نازانم

سەد خۆزگە نەهاتبام، نەچووبام، نەببام

لەم گێرە و کێشەدا ڕەحەت با گیانم

پاک هاتمە سەر زەوی و دەڕۆم، ناپاکم

خۆشیم کە نەدی هەمیشە بۆی خەمناکم

سوێراوی چەمم کڵی دڵی نێڵ داوم

ژیانیشە بە با دا چووە تۆزی خاکم

خوا داوی دەناوە داوی ئەو با نادەم

دەعبایەکی گرت و ناوی لێ نا ئادەم

ڕاوی ئەوە، داوی ئەوە، دانەش هی ئەو

دەمخاتە تەڵە و گەرکیە خۆشم لادەم

گیراوە قورم، خرامە قالب، خشتم

بادراوی یەکێ ترم کە خاوم، گشتم

چاتر لەوە بم کە هەم، لە دەستم نایە

خوا ڕۆژی بەرێ بەو کلە چاوی ڕشتم

دەسکاری خودایە خۆم و ئاکاریشم

بۆ هەرچی دەچم لە دەستی ئەو دا ڕیشم

هیچ کارێ بە دەست خۆم نییە، هەرچی دەیکەم

ئەو پێمی دەکا، هێشتە گوناهباریشم

بە خوێندنەوە کراوە فرچک گیانم

زانستە مژیم و بۆتە ئاو و نانم

حەفتا و دوو ساڵە بیر دەکەم، دەخوێنم

وا تازە دەزانم چ لە هیچ نازانم!

زۆر کۆلکە مەلا و شێخ هەیە ڕێ دەگرن لێم
لایان هەڵەیە لە ژینی خۆشم بدوێم
خزمینە! نەزانین چ بەڵایەکی زلە
هاتوومە جیهان دەبێ نەزانم من کێم!

ڕۆژ گەورەیە، چۆن بە تۆپەقوڕ وەیشێرم
زانام بە گەلێ نهێنی، خۆ دەبوێرم
زۆر پڕ لە گەواهێراتە دەریای بیرم
دەرخستن و شاندانی بە کەس ناوێرم

سەر کۆنەکەران دەڵێن کە مەستی بادەم
من گوێچکە بەوان تەوس و توانجان نادەم
سەرخۆشم و مەیخانە پەرستم بۆچی؟
هەربۆیە کە خۆ لە خۆپەرستی لادەم

جار جارە پەنا بە مەی دەبەم، ناچارم

خەمبارم و پێم دەڵێن کە تاوان بارم

خۆزێ وەکوو مەی درۆ و دزیش مەستی دەکرد

مەردێکم دەویست کە بیگوتا وشیارم

چم داوە لە کفر و چم داوە لە دین؟ من ژیرم

مەیخانە و مەیفرۆشە تەکیە و پیرم

مارەت چییە؟ پرسیم لە جیهان، کەیفە گوتی

ڕووخۆشی؟ هەواڵی تۆم و، زوێری؟ زوێرم

با هەستم و چاوەمەست و مەیێکی جور کەم

بەس زەردی خەمان بم و بە مەی ڕووسوور کەم

لاوێچێ بە ڕووی هۆشی بزۆزم دادەم

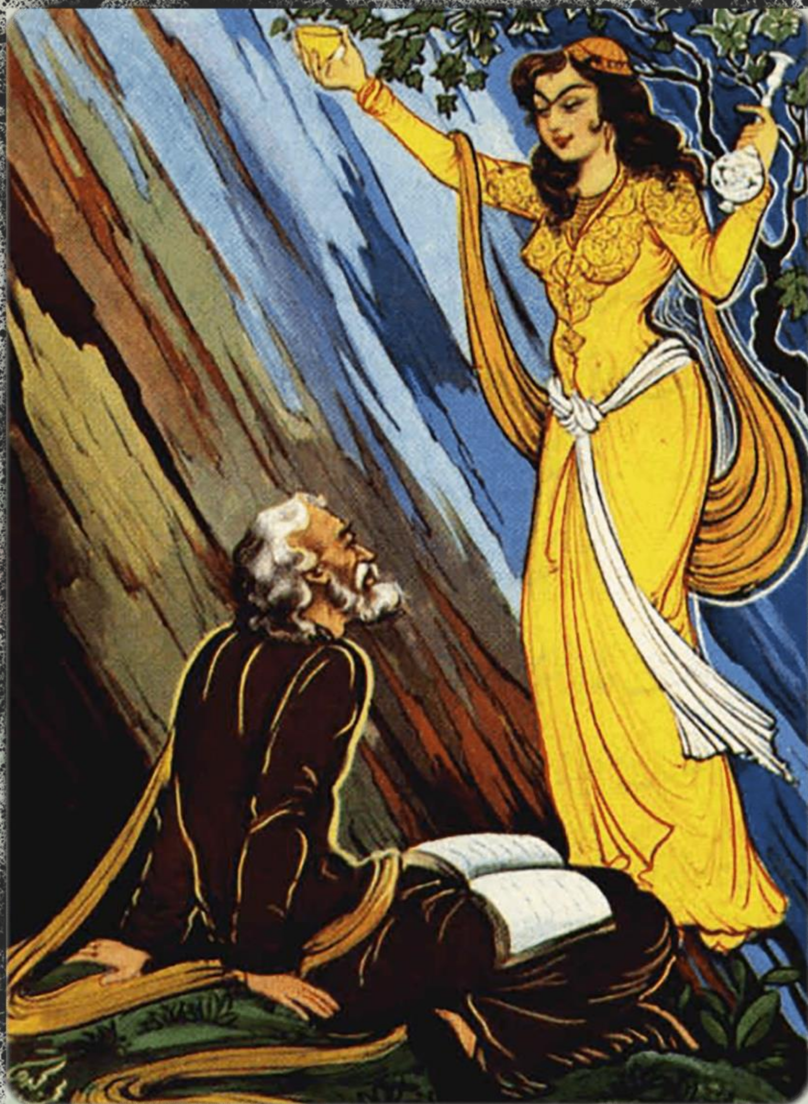
با تاوێ لە خەو ڕاچێ لە خۆمی دوور کەم

چاومەستە دەهەستە بێرە لام خونچە گوڵم

ماچم دەیە، بم دوێنە، مەشکێنە دڵم

لەم دەفری مەیەت کاسەیەکم بۆ تێکە

تا نەبووە بە دەفر و کاسە و گۆزە گڵم

مەیگێڕ وەرە لام چ دەربەسی بەدناویم؟

پاراوکە دڵم، سیس و کزی بێ ئاویم

مەڕوانە کە پیرم، دەمێ سەرخۆشم کەی

پێم وایە شل و شەنگە نەمامی لاویم

ئەم جارە پەڵاسی شەرم و دین پارە دەکەم

ئەم دەردی هەزارییەم بە مەی چارە دەکەم

سێ بەردە دەنێمە مستی بیری پیرم

کیژی ڕەزی ڕوو سووری ترێ مارە دەکەم

هێشتا لە بەهەشتا دەگەڕا بابادەم

لەو ڕۆژەوە من ئۆگری جامی بادەم

ئەو تڵتە کە پیری مەیفرۆش دەی ڕێژێ

تۆزێکی بە زێڕ و گەنجی قارۆون نادەم

مەیگێڕ وەرە بەرماڵ و جبەی دەفرۆشم

ڕیشم لە گرەو دەنێم و شەی دەفرۆشم

تەزبیحی دەسم کە داوی فێڵبازانە

هەرکەس دەیەوێ بە چۆڕێ مەی دەفرۆشم

گیانی منە مەی کە بێ ئەوم بێ گیانم

ژانم لە دڵایە بادەیە دەرمانم

هەر ئەو دەمە لام خۆشە کە مەیگێڕ بێژێ

هەر دوو فڕی دی، بڵێم بەسە و ناتوانم

مەی کووپەیەک و گۆشت و مەزە و نانی گەنم

جوانی بەتەنێ لە چیمەنێ بێتە کنم

ماچی دەمی مەی نۆش لە سەرخۆشی دا

وەبزانە کە مەزن و میری ئەو ناوە منم

مەیگێڕ بە دووچاوە مەستەکانت مەستم

تۆم لابی لە دوو جیهان بەچی دەربەستم

هاواری لە پیری دەستگیرە دەروێش

من پیرم و تۆم دەوێ کە بگری دەستم

مەڕوانە پەشێو و لێو بەبارم، نە کەمم

بەرزم لە هەزاریا چیای سەربەتەمم

هەرکەس لە سەرێکەوە خودا پێیداوە

من خاوەنی شەش دانگی کوڵ و دەرد و خەمم

مەیخانە پەرست نەبووم و تووشت کردم

بەو پیرییە بەرەو پیری ئەڤینت بردم

ڕووبینی کە لێلاوە تکا، تۆبە شکا

دینداری کە ڕەنگاوی ڕیا بوو، شردم

کاروانە ژیان، گەرەک بەلەز بم، ڕاکەم
میوانی شەوی درێژی ژێر ئەم خاکەم
گیانم دەرئەچوو، وتم وچانێک، فەرمووی
دیواری لەشت شکستە چۆن بار ناکەم

دڵداری چ یارە؟ فێرە سەودای کردم
بڕوانە لە چاوی سوور و ڕەنگی زەردم
نرخی بزەیەک بارە لە سەر لێوانم
پارسەنگە دڵی گەرم و هەناسەی سەردم

کێ تا سبە دڵنیایە بۆ مان و نەمان
ئەی مانگە وەرە لە دڵ دەراوێژە خەمان
خۆش مانگە شەوە، هەلی مەیە و مەی بێنە
تا تیشکی نەداوە مانگ لە گۆڕخانەکەمان

دڵتەنگی هەبێ، دەبێ بە مەی ژەنگی بەرین
بۆ بیری نەهات و هات چما خەم لە بەرین؟!
سۆزی کە مەرگ تەپڵی نەمانی لێ دا
ئەمن و تۆ دەگەڵ بابەدەمی هاو سەفەرین

لە نوێنی گڵا پەکوو... کە نوستوو زۆرن!
بەر بیر و خەیاڵ کەمن، لە بیر چوو زۆرن!
هەرچەندی کە دەڕوانمە بیابانی نەبوون
سەد هێندی ئەوانی چوون، نەهاتوو زۆرن

داخم گەلێ یار و خۆشەویستان مردوون
لەش خاکی نێوان کۆمەڵێ دار و پەردوون
چەشتمان لە مەیەک هەموو لە ناو کۆڕی ژیان
پێش ئێمە بە دوو سێ پشوو مەستی کردوون

گۆڕخانە نشینان کە لە بن سەرپۆشن
خۆڕایی نییە وەها کپ و خامۆشن
ئەی خوایە لە کام بادەیە دەرخواردت دان؟
بێهۆشن و بۆ هەتا هەتا سەرخۆشن

داخم ئەوی دێر هات و ئەوی کەوناران
هاوباوەشی مەرگن و لە دنیا تاران
کەس نایەتەوە بەرەو ژیان لێی پرسم
لە کوێ یە بنە و باری هەواری یاران؟

گۆڕهەڵکەنی من لە هیچ و پووچ دڵخۆشن
خشتی گڵی کۆنە مردووان دەفرۆشن
ڕۆژیش دێ گڵی من و ئەوان بکرێ بە خشت
تا گۆڕی هەزاری تری پێ داپۆشن

هۆ مامی هەورگەڕ! بەسە هەڵکەی دامان

ئەو خەڵکە بە تۆ پێدەکەنن، تێت ڕامان

هەر لاشی هەژارە و سەری شا و خونکارە

سوڕی دەدەی و دەیکەیە دەفر و ئامان

پێک نایە هەتا سەر لە جیهانا گیر بوون
زۆر شێتییە بێ بادە بژیم سیس و زەبوون
دەس بەردە لە کۆن و تازە و ترس و هومێد
دنیا کە نەمام، تازەیە یان کۆنە، بە توون

زۆری وەکوو مەی قەزا و قەدەر چاند و دروون
بێهوودە چ داگرم خەمی بوون و نەبوون؟
پیاڵێکی پڕم لە بادە بۆ تێکە وەخۆم
هەرچی دەبوو بێ و ببێ هەموو هاتن و چوون

هەڵسە بەسە پیش خواردن و مل کز کردن
مەی تێکە بخۆین لە باتی خەم بۆ مردن
ئاکاری جیهان ئەگەر وەفای تێدا با
نۆرەت نەدەهات لەوانی زوو ڕابردن

چ کراوە بەرێ؟ نە تۆ هەڵی دێنی نە من
لەو بارە بە ڕاست نە تۆی کە دەخوێنی نە من
چی بۆی دەگەڕێین لە پشتی پەردیکەوەیە
گەر پەردە نەما نە تۆی کە دەنوێنی نە من

ئەستێرە هەمووی ئەگەر درشت و ووردن
ئاوان و دەڕۆن و دێنەوە و لێک گردن
لەبڕانەوە نایە هاتوچۆی چوون و بوون
تا خوا هەیە هەر دەمێنێ زان و مردن

ئەستێرە و مانگ و ڕۆژ لە عاسمانانن
هۆی گێچەڵ و مشت و مڕی زانایانن
چین و چ دەکەن؟ کێوە دەچن؟ چۆن هاتن؟
خۆشیان وەکوو من نەزان و سەرگەردانن

شادی لەمەڕایە پنجی خەم خۆمانین

هۆی زۆر و کەمی ڕەوا و ستەم خۆمانین

ڕاستی و بەزەیی و بەرز و نزم بوون ئێمەین

قاشوولکە شکاو و جامی جەم خۆمانین

بەهرەی چ وەدەست کەوت لە بوونمان گەردوون؟

قازانجی چ دێتە ڕێ لەوانەی مردوون؟

هیچ کەس نیە لەم گێژە دەرمخا و بێژێ

بۆ بوون و ژیان و مان و بۆ مردن و چوون؟

پیاوانێ بە ژیری و هونەران دڵخۆشن

تامەزرۆ بە ماست و دۆشن و نێر دۆشن

وا باشە ئەگەر دەکرێ نەزان و گێل بن

کەس گێزەر و تووریش بە هونەر نافرۆشن

مانگی ڕەمەزان نزیکە و پێمان ئێژن
مەی هەرچی هەیە بڕێژن و مەیچێژن
من هێندە دەخۆمەوە لە کلکەی شابان
مەست و کەلەلا بۆی دەکەوم تا جێژن

گەردوون لە سەری دایە خەیاڵی بۆمان
هەر وا دەگەڕێ بکۆڵێ چاڵی بۆمان
ئاڵە و شەوە ببیا چ دەکا با بیکا
مەیگێڕ شەوی خۆشە تێکە ئاڵی بۆمان

زۆر کەس هەیە هەر دەوێژن و نایپێژن
ئەو ئێمە بە گێژ دەزانن و خۆیان گێژن
گۆیا ئەوی کووپە مەی دەکا دینی نیە
بۆ ئەو کەسی کوولەکەی دەکا چی ئێژن؟!

هێندێک بە خەیاڵ لە دین و ئایین ژیرن

لایەک بە گومان لە بێ گومانی گیرن

سەیری دەبێ تێ بگەن کە هیچ تێ نەگەیین

کەمتر لە سەری پیاز و پەلکی سیرن!

دەنگبێژ و کچێک و گۆشەیەک پەیدا کەین

خۆشی سەر و دڵ لە ماچ و مەی داوا کەین

نەهومێدی بەزەی کەس و نە ترسی دوا ڕۆژ

با خاکی بە با و ئاوی بە ئاگر داکەین

خۆزگەم بە کەسێ نیشان و ناوێکی نەبوو

لە شوێن پڕ و پووچ خەیاڵی خاوێکی نەبوو

نەک وەک من و تۆ کوندە بەبوو ئاسایی

چاوی لە قەڵایەک بوو، کەلاوێکی نەبوو

گەنجت دەوێ ڕەنجی دەوێ واهات، وا چوو

کێ گوڵ دەچنێ دڕکی لە دەستی ڕاچوو

تا شانە نەبوو لەت لەت و جەرگی پارە

کەی دەستی بە کاکۆڵی جوانێک داچوو

دەروێشیەکەمان کیسەیەکی بێ بن بوو

مەیگێڕی جوان ڕێبەر و پیری من بوو

پێم وایە لە مەیخانە دەبێ وەی بینم

ئەو ژینی لە سووچی فێرگە دا لێم وون بوو

هۆزان و بلیمەتان و بیر ڕوون و پتەو

بۆ بوون و دەچن؟ کەس نە ئەمی زانی نە ئەو

تاریکە شەوێک گەڕان بەبێ ڕێ و، گێژ بوون

ئەفسانەیەکیان ئەهۆنی چاویان چوە خەو

گەردوون کە گەڕا دژی نیازی من و تۆ

عاسمان بە مە چی، هەشت و حەوت بن یا نۆ؟

بمرم کە لەشم بەمن چی هەرچی دەیخوا

مێرووله لە گڵکۆ بێ، چ گورگی کەژ و کۆ

پرسی لە مراوی، ماسییەکی لابڕژاو
کوا تازە بڵێی بە جۆگەدا بێتەوە ئاو؟
پێی گوت بەمە چی؟ کە ئێمە مردین، دنیا
دەریا بێ، تراویلکە بێ، یان هەور و ساو

وا مانگە وەسەر کەوت لە سووچی ئاسۆ
مەی تێکە بخۆینەوە شەوێکە و ئەمشۆ
دەس باوێ ملم، مەترسە مانگ ئاوا بێ
زۆر دێتەوە سەر بدا لە گڵکۆی من و تۆ

هەر خۆڵێ کە دیت چ زۆر چ تۆزکاڵێ بوو
کێل گەردن و کوڵمەسوور و چاوکاڵێ بوو
شەرمێ بکە تۆزی دەتەکێنی بەرگت
ئەو تۆزە گڵی ڕوومەتی لێوئاڵێ بوو

هەر پنجەگوڵێکی سوور لە گوڵزاری بوو

ئەو سوورییە خوێنی دڵی دڵداری بوو

هەر پەلکە وەنەوشەیەک لە هەردی دەردی

خاڵێکە لەسەر ڕوومەتی نازداری بوو

شەو فێنک و دەر سەوز و وەها مانگە شەوی

با بخۆینەوە کوا هەلێکی دی هەڵدەکەوی؟

مانگ هەردی، بەهار دێتەوە، تەنیا ئێمەین

دەمرین و دەبینە گیاو و گڵ لێرە و لەوی

تا هەل هەیە دڵخۆش بە، ژیان ڕادەبری

لەم خانوە ڕەشەی لەشە گیان دەر دەکری

ئەم کاسە سەرانەی کە دەبینی، سۆزی

ژێر قاچ و قولی کاسەکەران ڕادەخری

هەر شەو بوو لە مەیخانە دەهات ئاوازی
خۆشی لە کەسێک لە ئێمە مەی دەخوازی
بۆ مات و کزی؟ گەلێکی وەک تۆ گەردوون
کردوونی بە تۆز و خۆڵی سەر ڕێبازی

چاوجوان نە دەمی خەوە دە هەڵبێنە سەری
مەی تێکە لە کووپە چەند قومێکم بدەری
هاکا قوڕی خاکی من و تۆش هەڵشێلن
بکرێتەوە کووپە مەی لەکن گۆزەکەری

پڕژاندی هەور لە دەشت و دەر بارانی
بێ مەی بی دەمێ تامی ژیان نازانی
وا ئێمە لە سەیری سەوزەزارین داخۆ
سەوزەی گڵی ئێمە کێ بکا سەیرانی؟!

تای ماشەری ژین بەبێ وچان هەڵدەکرێ
زانا ئەوەیە دڵخۆش دەژی بێ خەم بمرێ
مەیگێڕ خەمی چیتە بۆ سبەینەی قیامەت؟
بۆم تێکە هەتا دەرفەتە، شەو ڕادەبرێ

لاوێچێ لە مەی سەد دڵ و سەد دین دێنێ
هەر تاقە قومێک مەملەکەتی چین دێنێ
چی خۆشە لە سەر زەوی وەکوو مەی نابێ
تاڵێکە هەزار گیانی شیرین دێنێ

دڵخۆشی دەدا مەی و دڵی خەم دەبڕێ
فرمێسکی ڕەزانە، ئەشکی خەمبار دەسڕێ
زۆر سەیرە لە لام کەسێکی مەی دەفرۆشێ
چی چاتری پێ دەکڕێ؟ مەگەر مەی بکڕێ!

گیا شینی بەهاران هەڕەتی خونچە وەبێ

لات وایە بەهەشت ئەگەر هەبێ وەک ئەو بێ

مەیگێڕ وەرە تا بەهەشتی دنیا ماوە

هەشتێکی لە مشتە بێنە نەک نۆ بێ، نەبێ

زانا لە جیهان کەسێکە خەم دانەگرێ

دڵتەڕ بژی، ووشکی لە دڵا ڕانەگرێ

تا سواڵەتی ژین بە بەردی مردن دەشکێ

دەستی لە ملی شووشە و یار هەڵنەگرێ

چۆن تۆبە لە مەی دەکەی هەتا مەی مابێ؟!

ئەو ڕۆژە مەخۆرەوە کە پەیدا نابێ

نەخوازە بەهار و چیمەن و دیمەنی گوڵ

تۆبەی چی؟ هەزار تۆبە لە تۆبەی وا بێ

بۆ ژانی دڵان هەر مەیە دەرمانی بێ
زانا ئەوەیە تامی لە مەی زانی بێ
ئەو کۆنە پەڕۆی لێوی لە مەی پێ دەسڕن
بەرماڵی هەزار سۆفی بە قوربانی بێ

کاتێ لە زەوی وەنەوشە سەر دەردێنێ
سروە دەمی خونچە ماچ بکا و ڕای ژێنێ
چەند خۆشە لە گەڵ خونچە دەمێ ڕای بوێری
تۆ تۆبەشکێن و ئەو دڵت نەشکێنێ

ئەو جوانە کە خۆم دەڵێم بە تەنیا جارێ
باوەش بە یەکا بکەین لە دەم ڕووبارێ
چیمەن گوڵ و سەوزەپۆش و ئێمەش سەرخۆش
پێم وابێ بەهەشت وایە، بەڵام لێ بارێ

بۆم بان کەنە مەیگێڕەکە با مەی بێنێ
پیری چلەکێش بادەیە خۆی بنوێنێ
سەرخۆشی بناڵێنێ لە نیوەی شەو دا
سەد نوێژی ڕیابازی مڕ و مۆچ دێنێ

شێخێ بە ژنی خراپی گوت بێ شەرمی
بۆ هەرچی دەست بۆ بەرێ ساز و نەرمی
پێی گوت بەڵێ من وەکوو دیارم هەر وام
تۆش داخۆ وەکوو نیشان دەدەی دڵگەرمی؟

گەردوون کە بە زانیاری بکردا کاری
چۆن وا پڕ دەبوو لە هیچ و پوچ و خواری
کەی ڕاستە هەژار و لێو بە بارن زانا
بێ مێشک و کەریش لە زێڕە ناڵ و باری!

گەردوون وەکوو دێو بەراوەژوون ئاکاری
هەواڵی نەزانانە، دژی زانیاری
مەیگێڕ وەرە هۆشم بەرە بەڵکوو جارێک
لێی تێکچێ بە لای ئێمە بچەرخێ باری

هۆشم کە دەبێ خەفەت دڵم دەردێنێ
سەرخۆش کە دەبم هۆش لە سەرم نامێنێ
کاتێ کە نە زۆر مەست و نە زۆر وشیارم
گیانم بە فیدای ئەو دەمە دنیا دێنێ

چاو جوانە بەیانە و کەڵەشێر دەخوێنێ
بانگێکی لە مەیگێڕ بکە با مەی بێنێ
داخۆ شنەبای بەیان، خوناوکەی باران
کەی بێنێ لە سەر گۆڕەکەمان بڕژێنێ

ئەو کۆشکی ملەی دەکرد دەگەڵ عاسمانێ

شاهانی دەکەوتەوە لە دەرک و بانێ

دیتم پەپوسێمانەیە لێی دەخوێنێ

کوا بگرە و بەردەت؟ بەزم و ڕەزمت کوانێ؟

خەم بۆچی لە سەر بوون و نەبوون دادەگری؟

دوا ڕۆژ چیە کەی دێ؟ چتە وا بۆی دەگری؟

مەی فڕکە! مەترسێ بە قەرز، نازانی

نێوانی هەناسەیەک دەژی یان دەمری؟

بێ خەم بە، ژیان هەڵێکە هاکا مردی

تاوێری مەرگ گلا و لە بنیا ووردی

نازانی لە کوێوە ناردراوی، سا بە خودا

ناشزانی مەرگ، کە مردی بۆ کوێی بردی

ناچاری ئەشێ باری مەرگ هەڵبگری
ناشێ هەموو دەم لە ترسی مردن بمری
خوێن و ڕەگ و پێستێک و دوو سێ ئێسقانێک
وە بزانە نەبوون، بۆچییە خەم دادەگری؟

وەبزانە جیهان بە ئارەزووی تۆ دەگەڕێ
ئەم چەرخ و خولەی هەمووی بە فووی تۆ دەگەڕێ
وەبزانە کە سەد ساڵ ژیاوی، پاشان چی؟
مەرگێکە لە سەر ڕێگە لە دووی تۆ دەگەڕێ

دنیا وەکوو خۆیەتی و مرۆ نامێنێ
تۆ تۆزی ئەویش هەر وەکوو سۆزی و دوێنێ
ئێمەش کە نەهاتبووین وەکوو خۆی وابوو
لێشی دەردەچین کەمایەسی ناهێنێ

ژیانت چیە؟ تا چووک و شلی، شاگردی

وەستای کە گەیشتی، پاشی پیری، مردی

پوختایی و تار لە من ببیسی باشە

تۆزێکی لە خۆڵ بەرز ببووی، با بردی

زانیوتە لە حەوت و چوارەوە هاتی کە بووی

گێژیت و لە بیری چوار و حەوتا ون بووی

ئاسوودە بژی هەزار کەڕەت پێتی بڵێم

نایەیتەوە گەر مردی، ئیتر چووی هەر چووی

مەی تێکە وەخۆ دەرفەتە، هاکا مردی

لەم ژێر گڵە بێ هەواڵ و بێ هاودەردی

وا پێتی دەڵێم شتێک لە لای کەس مەیڵێ

نابێتەوە گوڵ پەلکە گوڵێ بابردی

گەردوون وەکوو منداڵە لەبەر بێکاری
خستینیە دەرێ وەک مت و موور بۆ یاری
تاوێکی لە بەر دەستی ئەوا دێین و دەچین
دەخرێینەوە سندووقی نەمان یەکجاری

ڕابوێرە، دڵت خۆش کە چما خەم لەبەری
دەرفەت لە دەست ئەگەر نەدەی بەختەوەری
یەک جارە کە دروایەوە هەڵنادەیەوە
هۆشی بدەرێ! مرۆی، نە سەوزە و کەوەری

ئەم خەڵکە، لە کارگای خودا دێتە دەرێ
هەر کاری ئەویشە سیس دەبێ و هەڵدەوەرێ
ئەی خوایە! ئەگەر باش بوو لە پای چی نەتهێشت؟
گەر پووچ و چرووکە، کێیە کردوویە بەرێ؟

سەرخۆش دڵی نایە پیاڵەیەک بشکێنێ
هەر تۆزێ لەبار و ڕێک و پێک بنوێنێ
خوا ئەو هەموو لاشە ناسک و لاوچاکە
بۆچ ڕێکی دەخا و لە داخی کێی دەڕزێنێ؟!

پرسیم و نواڕیم و گەڕام لێر و لەوێ
هیچ بەڵگە نەبوو تەمی گومانم بڕەوێ
ناژین بە خەیاڵی ئەو بەهارەی نایە
تا ماوە ژیان، بادە لە دەستمان نەکەوێ

گەردوون بە دزی دوێنێ لە لام درکانی
هەرچی بەسەرت دێ لە دەس ئێمەت زانی
لەم چەرخ و خولەم دا دەسەڵاتم بوایە
خۆم ئێستە ڕەها دەکرد لە سەرگەردانی

مەیگێڕ مەیە بەر باری خەمان، مەی با بێ
چ نابێ جیهان بە ئێمە، با دڵ چابێ
چت دێتە بەری لە ڕێی ژیان گوێی مەدەرێ
هەرگیز وەکوو ئاواتی دڵی کەس نابێ

چووکێک لە کەلاوەیەک لە بەر لابایێ
دەیکۆڵی بە دندووکی، سەری پاشایێ
پێم وابوو دەڵێ بمگرە گەر دەتوانی
بەو کەللەیە سوێند دەخۆم لە دەستت نایێ

دیم گۆزەکەرێک قوڕی دەشێلا دوێنێ
دەنگێکم دەبیست، باوکە کوڕی دەدوێنێ
ڕۆڵەم بەزەییت بە بابی خۆت دانایە؟
مەمشێلە بە قەو بە هێمنی پێم لێ نێ!

مەیگێڕ وەرە مەی بێنە زەبوونی بۆچی؟

با پێبکەنین داخ لە دەروونی بۆچی؟

کێ پرسی بە تۆ کرد لە نەبوون و بوونا؟

بێهوودە کزی بوون و نەبوونی، بۆ چی؟

هەرکەس کە دەسی بە تیکە نانێ برەسێ
لاکۆفی هەبێ، شەوانە تێی دا وەحەسێ
چەند خۆشە ژیانی وا چ ئازادە بە دڵ
بۆ خۆی بێ، نە ئاغا بێ، نە بەردەستی کەسێ

ڕۆزی و تەمەنت پتر بکەی، ناتوانی
بۆ زۆر و کەمیش پەرۆش و سەرگەردانی
زۆر دەستەوەسانیت و بزۆزیشی بە دەم
ئاواتی دڵت لە مێو بکەی نازانی

نەیخۆی و نەپۆشی، ئەدی بۆ چیت کۆشی؟
سەرقاڵی! شەو و ڕۆژ دەکڕی و دەفرۆشی
لێو تەڕکە بە مەی، لێوی کچۆڵێک بمژە
ژێر گڵ هەر دەبی، پەرۆشی یان دڵخۆشی

بڕوات کە بە دنیایە لە تەکمابە دەمێ

بڕوانە لە گۆڕسان و ڕامێنە کەمێ

مێروولە کە کێشەوەی دەکەن لێر و لەوێ

هەر یەک لە دەمی دایە گڵی خونچە دەمێ

دەستم کە بڕۆیبایە خودا ئاسایی

گەردوونی ترم دەخستە ڕوو سانایی

بەدبەختی بەشی نەزان و نامەردان با

دڵخۆشیم دەدا بەرامبەری زانایی

مەیگێڕ وەرە! گا زەوی لە پشتە، بەمە چی؟

بادەم بدەیە جند و فریشتە بەمە چی؟

مەیخانەیەکم نیشان دە، ئەوسا دنیا

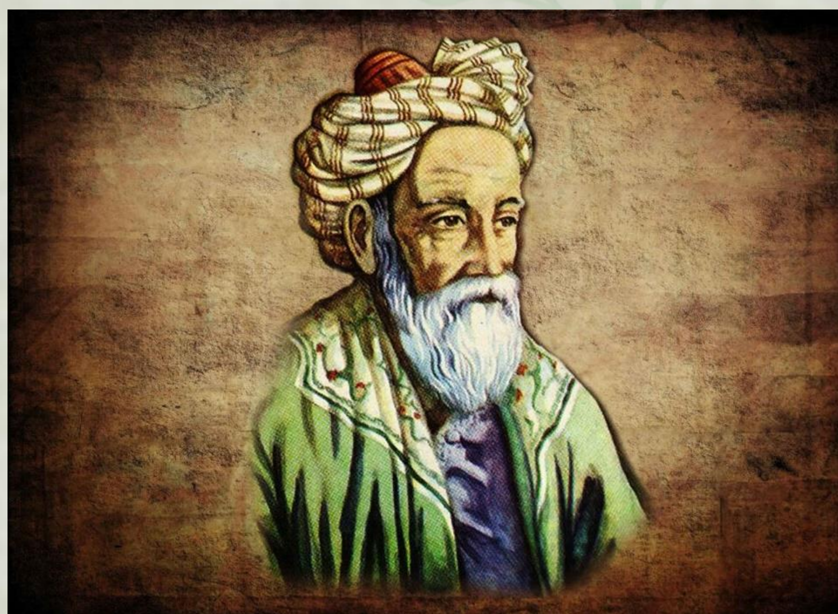
مزگەوتە هەمووی، دێر و کەنشتە، بەمە چی؟

یان دەچمە بەهەشت حۆری لە دەورەم کۆ بێ

یان ئاگرە جێگەم بە چزە و بۆ سۆ بێ

جوانێک و مەی و نەی و بەهارێک بۆ من

چیم ناگەرەکە، قەرزی بەهەشت بۆ تۆ بێ

دڵبەر کە بمان داتێ مەیێک و ماچێ

بەرماڵ و ڕدێن بە توونی ئاگر داچێ

دڵتەڕ لە جەهەندەما بێ، سا دەرکی بەهەشت

گیراوە بە قوڕ تازە کەسی تێ ناچێ

ئۆخەی کە ئەما باوی خەیاڵی خاڵی
مەیگێڕێ دەبینمەوە بە بادەی ئاڵی
گێرەی ڕەمەزان بەربوو، ئەوا جێژن هات
دەم بێنی لە دەم گا و کەران ڕاماڵی

مەیگێڕ لەمە بڕوانە بە سیلەی چاوێ
ڕابردوو، نەهاتوو، لە سەرت دەرباوێ
تا کەی خەمی زوو کۆچ دەکەم و دێر هاتم؟
مەی تێکە وەخۆین درەنگ و زووی پێ ناوێ

مەیخۆرەوەکان دە وەرن و ساز دەین کۆڕێ
مەیگێڕ وەرە با دەفری شەراب هەڵچۆڕێ
دەیزانی خودا ڕۆژی بەرێ، مەیخۆرین
تێکی مەدە، زانستی خودا ناگۆڕێ

مەی خۆرەوە نی و لە ئێمە هاتوویە گەمەی

خۆشت بە دزی هەزار دزی و حیزی دەکەی؟

فیزمان بە سەرا لێ مەدە مەستی ناکەی

هەر کارێ دەکەی هەزار کەڕەت خۆزگە بە مەی

جوانی بە پەلە و بەبێ نەوەستان ڕۆیی

ڕۆژگاری ژیان وەک شەوی مەستان ڕۆیی

ئەم ژینە کە هەر دەمێکی دنیای دیتا

داخم کە بە بێهوودە لە دەستمان ڕۆیی

زستانی ژیانە وا قەلی مەرگە قڕی

پیری مڵەیەک بوو ڕەگی لاویمی بڕی

باڵداری جوانیم لە لکی ئاواتم

هاوارە لە من چ زوو بە زوو نیشت و فڕی

ڕابرد تەمەنم هەموو بە نافەرمانی
نەینووکی دڵم لە چەوتی ژەنگی هانی
هێشتا بە هومێدی بەزەییم چون هەرگیز
پێم وا نەبوو دوانی، هەر بە تاکم زانی

فەرمووتە عەزابم هەیە ترسو لێ بێ
لەم گفتە دەبێ ئەوی بترسێ کێ بێ؟
تۆ ڕەحمەتی، لە کوێ بی، عەزاب بێکارە
ئەو جێیە کە بێ تۆیە دەبێ لە کوێ بێ

چاوم کە بە گریانەوە بوو، یار تاوێ
دەیڕوانی لە ئەشکی من بە گۆشەی چاوێ
بەم چاکەیە لە نیازی گەیشتم کە دەڵێ
تۆ چاکە بکە و بیبە دە ئاوی هاوێ

بوولێڵە کە هات، مەپرسە کەنگێی ساڵە

مەی فڕکە لە خورینی بە تاس، بە پیاڵە

شێخ وازی لە هەنگوێن و گەزۆیە و من مەی

مەی تاڵە دەبێ هەق بێ، دەڵێن هەق تاڵە

شێخ ویستی لە دەردی یار و مەی چا بمەوە

بۆ ژینی لە پاش مەرگ ئەشێ پا بمەوە

نازانێ کە بۆچ هۆگری یار و بادەم؟

پێم خۆشە لە حەشریش دەگەڵی ڕابمەوە

گۆیا لە بەهەشت مشە و فشەی خۆراکە

هوری و کوڕ و هەنگوین و شەڕابی پاکە

بۆم تێکە بە یادی کۆنە قەرزان مەیگێڕ

ئەم دەنگی دەهۆڵە تا لە دوور بێ چاکە

لێم بۆتە مەتەڵ بەهەشتە، جێگەی حوورە
هەنگوین و کەرە و شیر و مەی و کافوورە
با ئێمە بە مەی لێرە بەهەشتێ سازدەین
تا پیاوی هەژار دەگاتە بەغدا، دوورە

شووشەی مەیەکەت بۆچی ڕژاندم خوایە؟
وەک شووشە، نەشە و دڵت شکاندم خوایە؟
مەیخۆرە منم کەچی یەکی تر دەگرێ!
بمبوورە لە پەردە دا گەیاندم خوایە

دنیا لە کەو دا! بێگوناهێکی نییە
کەس بێ هەڵە نەژیاوە لەسەر ئەم زەوییە
من کردەخراپ و تۆش خراپەم تووش کەی
جیاوازی لەنێوان من و تۆ خوایە چییە؟

بەخشین، لە گوناه و هەڵە چاو پۆشینە
تۆ چۆن هەڕەشەت بە ئاگری پڕ تینە
بمبەخشی بە نوێژانەوە کەسمان لە کەسە
بە گوناهەوە بمبەخشە دەڵێم بەخشینە

مەیخۆر کە نەبن کاول دەبن مەیخانە
خوێنی دە هەزار تۆبە لە گەردنمانە
بەخشین چ دەکا ئەگەر گوناهبار نەبێ؟
لە گوناهەوە بەخشین و بەزەی خوا جوانە

هەر ڕێیە بڕیم گشتی هەڵە و لاڕێیە
وا دێمە پەنات باری گوناهم پێیە
بمبەیتە بەهەشت ئەگەر بە نوێژ و ڕۆژوو
سەودایە، ئیتر بەخشەکەت لە کوێیە؟

کێ ڕۆژی بەرێ قوڕی منی شێلاوە؟

کوڵکە و مەرەزم بە کام تەشی ڕێسراوە؟

کارم کە یەکی نەگرت و لێم ئاڵۆزا

سووچم چییە؟ لای خۆتەوە هەڵپێچراوە

ئەی تەکیەنشین شێخی بە سۆرە و تۆرە

پێت وانەبێ هەر مەستییە، کارم زۆرە

من خوێنی ترێ دەمژم و تۆ خوێنی هەژار

جوابم دەرەوە کێیە پتر خوێن خۆرە؟!

دەروێش وەرە ئەم حاو و حوەت بێ خێرە

دەم بەستەی و تۆزاوی وەکو گاگێرە

خوا چاوی لە دەستت نییە ڕۆژووی بدەیە

ژیانێکی کە پێی داوی بە مەی بسپێرە

دنیا بە دەسی دەستە کەر و گایێکە

هەر جاشەکەرە وەزیر و پاشایێکە

دیندار بە کەسێ دەڵێن نەزان و گێژە

هەرکەس کە دەڵێن کافرە زانایێکە

خوێتالی مەلا! بە ڕیش و پەشم و جبەوە
ئەمڕۆشت لە دەست دەچێ بە بیری سبەوە
زۆر ووشکی دەبی بە دەستەچیلەی ئاگر
فەرموو وەرە مەیخانە دەمێ تەڕ ببەوە

وا چاخی گوڵە و دار و دەوەن گوڵ پۆشە
دەروێش وەرە بەر! وەرگرە مەی بینۆشە
بڕوانە لە گوڵ بە ئەقڵی تۆ پێدەکەنێ
بۆ بیری جەهەندەم، دڵ و ڕووت ناخۆشە

هەر کەس کە تەواوە ناتەواویماڵە
کێ خێوی کوڵاو و کاڵە بۆ خۆی کاڵە
خوێتاڵە هەتا ملان لە ناو شیرنایی
کێ ڕووگەش و خوێن شیرنە ژینی تاڵە

خوێتاڵت دەوێ؟ ئێسکی گرانت گەرەکە؟

بۆ تەکیە بچۆ کە دەرد و ژانت گەرەکە

مەیخانەیە جێی لێو بە بزە و ڕووخۆشان

مەیگێڕێ ببینە گەر ژیانت گەرەکە

خەییام کە سەرت گەرمە بە مەی دڵخۆش بە

دەس لە ملی کچۆڵەیەک دەکەی دڵخۆش بە

دوا ڕۆژی هەموو شتێک نەبوونە و چوونە

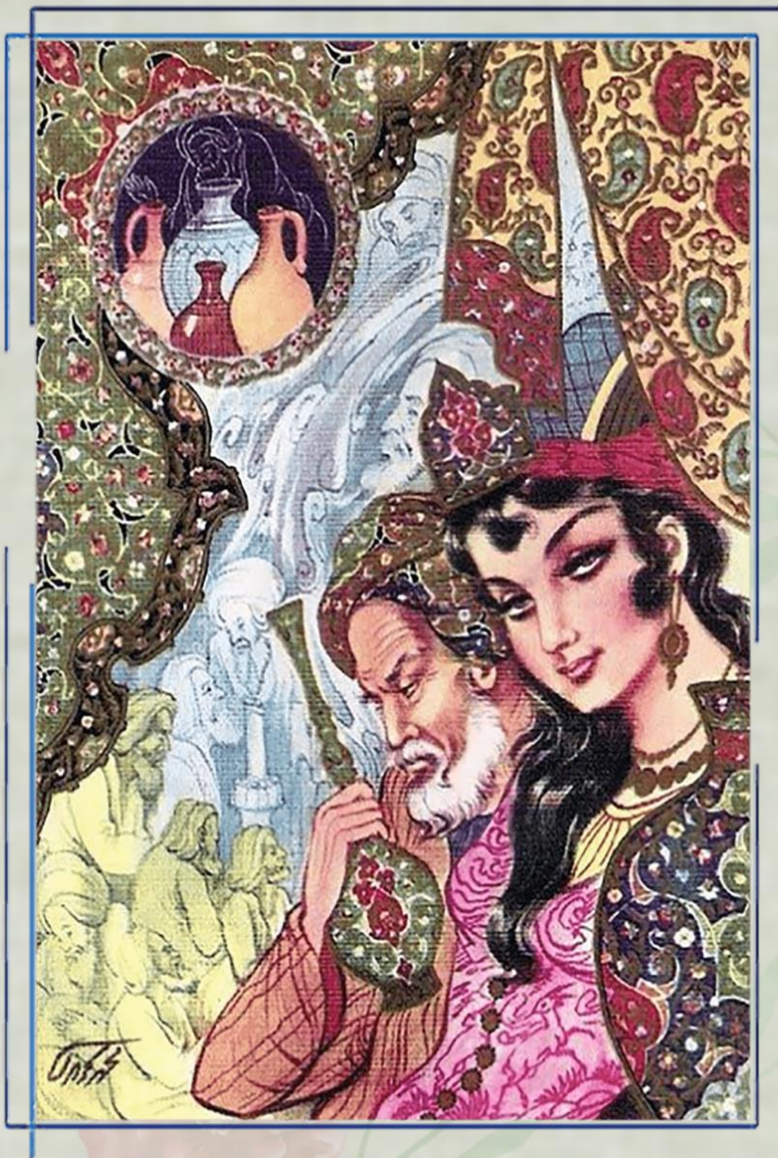
وای دابنێ هەر نەبووی، کە هەی دڵخۆش بە

گایێکە لە عاسمان و ناوی کۆیە

گایێکە دەڵێن هەڵگری هەرد و بۆیە

سەیری کەرەگەل بکەی لە ناو ئەم جووتە

گەر ژیر و بەبیری سەیری خۆش بۆ تۆیە

ڕۆیین و زەمان پەشێو و ئاڵۆزاوە

سەد گەوهەر و دوڕ یەکێکی لێ نەسماوە

داخی بە دڵم هەزار ووشە و بیری چاک

کەر بوونەتە لەمپەر و نەبێژراو ماوە

ئەی خوایە لە کارت سەری زانا گێژە
شیرنایی دەنێیە دەم، دەڵێی مەی چێژە
خۆت جوانی دروست دەکەی، دەڵێی مەی بینە
پیاڵێکی پڕاوە، لاری کە و مەیڕێژە

دیم پیرێ لە مەیخانە سەری دەخولاوە
ناترسی ووتم، کە بمری؟ چت بۆم ماوە؟!
فەرمووی وەرە پێداکە، گەلێ وەک من و تۆ
ڕۆیشتن و کەس نەهاتەوە لەو لاوە

لەم ڕێگە درێژەوە کە مەرگی ناوە
کێ هاتەوە باس و خەبەری هێناوە؟
وەستان لە دوو ڕێیانی نیازی پڕ و پووچ
بێهوودەیە، هەرچی چوو نەهاتە دواوە

خشت پێژی هەتا کەنگێ بە سەر دەریاوە

ئاخ چەند ڕقم لە بت پەرس هەڵساوە

کابرای کە دەڵێ دەچێتە جەهەندەم خەییام

چۆن زانی؟ چ دێویک خەبەری پێ داوە!؟

دوو ڕوویی بەسە، ڕوو دەکەمە مەیخانە

ئەم ڕیشی سپی بە مەی بڕەنگێ جوانە

پێوانی تەمەن گەیشتە حەفتا تا کەی

خۆم هەر وەکوو هەم نیشان نەدەم، شێتانە؟

مەی تێکە! هەرایە! پێم دەڵێن بێ دینە

چۆن ڕەنگی بەرم؟ پەڕۆم لە هەشدا شینە

بەرماڵە گوناهبارەکەشم وا شڕ بوو

هەڵناگرێ تەقەڵ بە بارێ بیکەین پینە

مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە دڵم زۆر تەنگە
کێ باشە؟ هەموو کەس دە ڕوو و سەد ڕەنگە
با مەی بپەرستین و ئیتر واز بێنین
تا وابێ موسڵمانەتی شەرم و نەنگە

مەیگێڕ بە سەرت پردی سیراتیش کەڵەکە
سەیرانی بەهەشت سەیری دوو چاوی بەڵەکە
زۆرم لە خودا ویست و کەمیشی نەگەیی
هەر تۆبەیە دەمداتێ ئەویش نەم گەرەکە

خۆ دوورە کتێب بگرە، گەمەی منداڵە
ژیر بیری لە سەر شەراب و لێوی ئاڵە
هۆشت بێ هەتا خوێنی نەرژتووی گەردوون
تۆ خوێنی کچی ڕەزان بڕێژە پیاڵە

تازەم کە بە کەونە مەی، جیهانیش کەونە

زۆر لاش و سەری تێوە درا ئەم تەونە

چۆن هاتی؟ چلۆن دەچی؟ چلۆن بووی و دەبی

خەو دات نەگرێ وەکوو خەیاڵ و خەونە

لەم بیرە کە چین نهێنی پشتی پەردە
هەر بیرەوەریی کاس و بەداخ و دەردە
ئەفسانەیەکی دوور و درێژ و بێ بن
دەستی بەرە بۆ پیاڵە، دەستت لەو بەردە

چم بیستووە لەم جیهانە یان چم دیوە
زانیومە چییە، هیچ نەبێ نیوە و نیوە
مردن چیە؟ هەرچی دەکەم و دەکرێم
شێواوم و سەر نابەمە دەر لەو شیوە

لەم هاتنە بێهوودەیە بیرم شاشە
سەرباری خەمان بیر و خەمی ئەولاشە
مەیگێڕ وەرە قۆڵ هەڵکە گلێنەت بێنە
خەم چڵکی دڵە، بە مەی بشۆرین باشە

بێ دلبەر و مەی تەمەن بەسەر چوون هیچە
بێ ڕەنگی مەی و دەنگی بلور، بوون هیچە
ئازاد و بە دڵخۆشی بژی چەند ڕۆژێک
ڕابوێرە، لە هیچ بیر مەکەوە، گەردوون هیچە

مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە ئەوا نیوە شەوە
بەس بیری لە مزگەوت و کەنشتان بکەوە
دڵتەنگی جەهەندەمی و بە ئاواتی بەهەشت؟
دایناوە خودا کوێندەری، بەس لێکی دەوە

دڵتەنگی مەرگ نابێ ئەوەی لێزانە
ئەم مانەوەمان وچانی ڕاگوێزانە
تێر سەیری گوڵت نەکردووە بوویتەوە گڵ
لە شوێن گوڵە نەورۆزە گەڵاڕێزانە

زستانە هەتا ڕوو دەکەمە مەیخانە

هەر لاسکی گوڵە و لە دەوری ئاگردانە

وەدیارە نەیاری جوان و ڕووخۆشە جیهان

تۆڵەی دەمی پێکەنینە ئەم سووتانە!

ئەم هاتن و چوونی ئێمە چی لەدوایە؟

کێی وا هەیە لەم گلۆڵە هەڵکا تایە؟

ئەو لاشە هەموو دەکەونە ئاورگی نەمان

سووتمانی وەهام نەدیوە، دووکەڵ نایە!

هەرچێکی هەڵێ، بەشی لە ئاوا بوونە

سەرکەوتنی هەوراز و بەرەوژێر چوونە

شین بووی لە زەوی، پێ دەگەی و دەت هێڕێ

ئاشێڕە خودا و ئاشەکەشی گەردوونە

ئەم کۆنە سەرا و پەردە کە دنیای ناوە

شایی لە بەرێک، شینە لە پێنسەد لاوە

ئەم خوانچەیە بەرماوی هەزار جەمشیدە

گۆڕە و گەلێ بارامی تیا نێژراوە

هەر بێنەبەرە و هەڵخول و هاتوچۆیە
گوێ هەڵخە هەموو دەنگی بژی و ڕۆڕۆیە
خەرمانی ژیانە سوورە، گەردوون سەرکار
ڕۆ کردن و پێوانی مەیە لەو کۆیە

هەر خاکێ هەیە خۆڵی لەشی یارانە
هەر چاو و دڵی دلبەر و دڵدارانە
وەک ئاو کە هەور خۆڵ و گڵیش هەڵبگرێ
تا ڕۆژی حەشر تەوژمی خوێن بارانە

ئەی خوایە چ بێوەفایە ئەم دنیایە
دەرد و ڕکو کینە گشتی هەر لەو ڕایە
بڕوانی لە ناو دڵی ڕەشی خاکی ڕەشا
زۆر گەوهەری تێدایە کە نرخی نایە

خاکێ کە لە ژێر پێ و پلی شوانانە
سنگ و مەمک و کوڵم و دەمی جوانانە
هەر خشتێ لە کام قوژبنی دیوارێکە
یان شانی وەزیر یان سەری سوڵتانە

هەر سەوزە کە تازە لە دەم ئاوێ ڕواوە
وەک تازە خەتێ لە لێوی لاوێ ڕواوە
هەنگاوێ لەسەر شینکە بەپارێز دانێ
ئەو شینکە لە خاکی مەستەچاوێ ڕواوە

بۆ ئاوی شەوێ گۆزە شکاوێک لامە
فرمێسکی ووشک نابنەوە بێ ئارامە
کەللەی سەری شا و دەست و پەلی دەروێشە
تێکەڵ بووە نازاندرێ کامەی کامە؟!

ئەم گۆزە کە جێ ئاوی کرێکارێکە

چاو و دڵی چەند وەزیر و خونکارێکە

هەر پیاڵە مەیەک بە دەستی سەرخۆشێکە

کەللەی سەر و مێشکی ژیر و ووشیارێکە

ئەم بادەیە گیانە چۆتە لاشەی پیاڵە

وەک من بە ڕواڵە جوان و ژینی تاڵە

ئەم شووشەیەی کە تۆ دەڵێی پێدەکەنێ

فرمێسکی هەژارانە لە خوێن دارماڵە

گەردوون مەیەکەی مەرگە، جیهان مەیخانە
دەرخواردی دەدا هەر کەسێ لێی میوانە
بینۆشە بە ڕووی خۆشەوە گەر نۆرەت هات
جەژنێکە شەپۆڕێکی دەگەڵ یارانە

تا باخی گوڵی بەخت و جوانیت لەبەرە
سەرخۆش بە، دڵت خۆش کە، چ وەختی کەسەرە؟
ئەو ڕۆژێ لە دەس دەچێ وەگیر نایەتەوە
چەپ گەردی زەمانە دوژمنی قەستەسەرە

پێشی من و تۆش ڕۆژ و شەوێک بوون، کاکە
گەردوون لە گەڕانا بوو وەکوو ئێستاکە
لەم سەر زەوییە لە هەر جێ پێ وەگوێزی
خۆڵ و گڵی چەند چاو و دڵە، ئەو خاکە

بیر کەم بتەنە، ڕایەڵەکەت بێ پۆیە
مەی ڕۆکە لە کووپە، چ ڕەوای ڕۆڕۆیە
ئەمڕۆ کە بە فیز و قۆزی، سۆزی تۆزی
با بردەڵە! پێت وابوو جیهان بۆ تۆیە؟!

بایی مەبە بە ژیان و کەمێ ڕامێنە
زۆری وەکوو تۆ ئێستە سەتی لە شوێنە
دڵخۆش بە هەتا ماوی، مەرگ وا لە کەمین
تا تۆش نەڕفێنراوی بەشت بڕفێنە

بێهوودەیە بەس لە سەر مەخۆ بنوێنە
بگرە و بکوژە، کۆ کەرەوە و بستێنە!
سەرکاری مەرگ گەلێ لە تۆ زۆردارتر
دەتگاتە سەر و دەڵێ بەشی من بێنە!

دەرد و خەمی من کە هێشتە نەبڕاوەتەوە

خۆشی تۆ کە دەنگی لە جیهان داوەتەوە

هەر دووکی دەچێ، نە ئەو دەمێنێت و نە ئەم

گەردوون لە گەڕە و هەزار تەڵەی ناوەتەوە

دنیات بە خەیاڵی خۆ لە توربێن ناوە

زێڕت هەیە، عەززت هەیە دێمە و ئاوە

ئەو ڕۆژی مەرگ سەرت دەدا سەر بە سەرین

هەر دووگەزە خاک و تۆپێک جاوە

خۆ بەس بدە خەو کە هۆش و بیرت پێەوە

ڕابوێرە ژیان بە مەی ئەگەر ڕۆژ و شەوە

مردن کە برای گەورەیە بۆ خەو هەر دێت

ئەو کاتە لە ناو نوێنی گڵا تێر بخەوە

هەر دەرد و کوڵ و ژانە ژیانی ناوە

تۆ بەفری گەلاوێژ و مەرگ وەک تاوە

ئەو تاوە تیا ماوی مەتاوێوە بە خەم

کوا ئاوی ترێ؟ هێمی جیهانیش ئاوە

ڕاستت دەوێ کاکە؟ لێم ببیسی چاکە

جوانێکی پەیاکە، بادەیەک پێدا کە

خوا کاری جیهانی کرد و لێبۆوە ئیتر

لە سمێڵی من و ڕیشی تۆ بێ باکە

ئەم بوون و ژیانەی هەیە چۆن ڕووی داوە؟

ئەنجامی چیە و بۆ چیە، چی بە دواوە؟

هیچ کەس نەبووە و نیشە بە ڕاست بیزانێ

هەرکەس بە خەیاڵ شتێکی بۆ هەڵداوە

لەم جەغزە کە شوێنی هاتوچۆی هەموانە

بێ ژێر و سەرە و دوور لە پوان و سوانە

کێ زانی لە کوێوە هاتووە و کێوە دەچێ

هۆزان و نەزان وەک یەکە سەرگەردانە!

هەوساری بە دەس خۆتە خراپە و چاکە
هۆی خۆیەتی هەرکەس گەشە، یان خەمناکە
بێچارەترە لە تۆ هەزار جار گەردوون
بەس سووچ و هەڵەت لە سوکری گەردوون ڕاکە

چاوم لە لکی هومێدە بۆم دانایە
ئەی خۆزگە کە داش دەهات بەری هەبوایە
زیندانە ژیانم دەرەتان نابینم
ئاڵۆز و گرێ پوچکەیە ئەو هەودایە

چاوبەستی فەلەک دەستی بڕیم کوێرانە
خستمیە جەهەندەمێک و ناوی ژیانە
دەردی مە، ئەگەر نەهاتووان بیزانن
ڕوو ناکەنە ئەم خەیمە شڕەی خەمخانە

بارانە دڵۆپێکی ڕژا دەریاوە

خۆڵێکە گەڕ و خولیە لە بەر دەم باوە

ئەم هاتنی ناو ژیان و چوونەت چۆنە؟

مێشوولەیەک و تۆزێ گەڕا و، گەڕیاوە

وا باشە پەنا بەرینە بەر مەیخانە
حەقتا و دوو میللەت بەمەچی شەڕیانە؟
کەوتوونە بیابانی نەزانی، بێ ڕێ
کوێرن، لە شەوی ڕەشان و خۆ لێکدانە!

هەر کارێ دەکەم ڕۆژی بەرێ نووسراوە
بۆ چاک و خراپ خوا قەڵەمی لێ داوە
پرسیار و گوناهی کردەوەم بۆ لە منە
نووسراوە، دەبێ بیکەم، ئیتر چی ماوە؟

گەردوون چیە؟ کێ بێ فەرە ڕووت لێ ناوە
تێر و تەسەلە و بەرێکی پڕ لە دراوە
بێ شێو سەر ئەنێنەوە هەزاران زانا
بمبوورە ئەگەرچی پیری، بیرت خاوە

گەردوونی چەوێڵ هەر بە چەپی سووڕاوە

هەر بۆیە ئەوی ڕاستە تیا داماوە

بڕوانە لە هاوڵەتی شووشە و پیاڵە

خوێن کەوتە نێوانیان و لێو بە لێو چەسپاوە

مەیگێڕ وەرە ئەم هۆشە بەکارم نایە

مردن ڕەشەباییکە، ژیانم کایە

بۆم تێکە مەیەک، هاکا دیت

گۆزێک لە گڵی منیش لە ناو کڵ دایە

خوێتاڵە خەم و دوژمنە، خۆی لێ لادە!

خۆشی لە کەسێک لێو بە بزە و دڵشادە

مەیگێڕ وەرە هەر ڕەنجی لە دنیا کێشام

بەر بادە! دەسا بمگەیە خۆت و بادە

کێ ڕەنجی ژیان دەکێشێ ئازایە کوڕە

بارانی لە زیندانی سەدەف دایە، دوڕە

پیاو بۆ خۆ بمێنێ ماڵی دنیاشی دەبێ

پێوانە هەڵێک بەتاڵە زۆر جاری پڕە

زێڕ گەرچی نە سەرمەیانی پیاوی ژیرە
بێ دراو و هەژار لە سەر زەوی یەخسیرە
دەس تەنگییە وا وەنەوشە ملخوار و کزە
گوڵ پێدەکەنێ، لە باخەڵی دا لیرە

گوڵ یاخە دەکاتەوە بەرامبەر بە شنە
بولبول دڵی خۆشە کەوتۆتە ئاواز و قنە
تا تۆش و گوڵیش نەبوونە تۆزی بەر با
مەی بێنە لە گوڵزارێ بخەین بار و بنە

نازدارە بەهارە، سەوزەیە، دەم ئاوە
کوا دەفر و پیاڵە مەی؟ دڵم تەنگاوە
گەردوون گەلێ وەک تۆ و منی سەد جار سەد جار
بە پیاڵە دروست کرد و لە بەردی داوە

چاوجوان وەرە لام، بە خەم بڵێ بەو لاوە
لێم هاڵێ هەتا داوی تەمەن نەپساوە
نەورۆزە چەمەن سەوزە دەمێ سەرخۆش بین
تا سەوزە لە سەر گۆڕەکەمان نەڕواوە!

پەنجەی گوڵی ڕوومەت گوڵەکەم، گوڵ چینە؟!
پەرژینی بە گوڵ گوڵ لە گوڵم پەرژینە
تا شینکە لە گۆڕە با بەیەکتر شاد بین
داخوا چ دەمێ لە دەوری گۆڕمان شینە؟!

بۆ دەردی دەروون و کوڵی دڵ مەی چاکە
هەر کووپە مەیە لە سەر زەوی دڵپاکە
لافاوی خەم و کەسەر کە دەوری لێ دای
مەیخانە گەمی نووحە، بەلەز بۆی ڕاکە

مەی بیرەوەری چاخی جوانی خۆمە

هاوڕاز و گلەی ڕۆژ و شەوانی خۆمە

ئاڵە وەکوو چاوەکەم لە دووری یاران

تاڵە و بەلەزەت وەکوو ژیانی خۆمە

مردووی بەرە مەیخانە ڕوحی تێدایە

ئەو بۆنی لە مەی دێ نەفەسی عیسایە

دەرخۆنە کە دەخرێتە سەری کووپەی مەی

تاجی سەری سەد کاوس و جەم هێژایە

مەیگێڕ وەرە دەس مەگێڕەوە مەی بێنە

مەی ژینە لە ناو لەش و لە ڕەگدا خوێنە

کێ دیتی شتێک لە ئاگر و ئاویشە؟

مەی ئاوی ژیانی مەیە، خەم سووتێنە

خۆڵی لەشەکەم بە تایبەتی خڕکەنەوە

مەی لێ بدەن و باشی تەڕ و بڕکەنەوە

خشتێکی بپێژن لەمە، بەڵکوو جارێک

مەیخانە کەلێنێکی بەمن پڕکەنەوە

چیتە لە گەڵ ئەم جیهانە کەوتوویە ملە؟

بایی، کە دەڵێن بەختەوەرە و جێگە زلە؟

کەم پاڵدەوە، ڕەشماڵی لەشت تێک دەتەپێ

ئەستوندەکی کرمۆڵە پەت و سنگی شلە

ڕامان و کزی بەسە، وەرە مەی تێکە

وەبزانە هەموو کاری جیهانت ڕێکە

خۆت دانێ لە سەر پەلکە گوڵێک ئاونگی

مەرگت بە گزنگێکە، تەمەن تاوێکە

لەم خانە دوو دەرگانە کە پێت تێ ناوە
هاتووی بە پەلە و دەچیە دەرێ لەو لاوە
ژینت بە خەفەت بارییە مەرگیش سەربار
پێت وایە نەدۆڕاوی؟ خەیاڵت خاوە

بش بووبێ وەفا، ئێستە وەجاخی کوێرە
کێ ڕاستە لەوانی دیوتە؟ یەک بژمێرە
هەر کووپە مەیە هەواڵی دڵپاکە و بەس
بێ فێڵە، مەترسە! خۆتی پێ بسپێرە

مەیخانە دەگەڵ هەمدڵ و هەمدەم خۆشە
دەم بۆ دەم و دەستێ بەری بۆ مەم خۆشە
زگ کووپە نییە، لە مەی جمەی بێ دەم و ژەم
بۆ لەمپەری خەم، دەم دەم و کەم کەم خۆشە

دۆستێکی بەڕاستی خەمڕەوێنمانە، مەیە

ئیتر هەموو دۆستایەتی دنیا گەمەیە

چاخی گوڵ و یارێکی گوڵندام و مەیەک

ڕابوێری بە دڵ دەمێک، ژیان هەر ئەمەیە

حەیفم لە دڵی دێ کە بەبێ سووتمانە

دڵداری تیا نەکردووە هێڵلانە

هەر ڕۆژێ کە بێ دلبەر و بێ دڵداری

بێ نرخە پڕ و پووچە زیانی ژیانە

پشکووتووە گوڵ، چ دیمەنی شەنگی هەیە

مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە، دڵم ژەنگی هەیە

بەس بۆم بڵێ چیرۆکی بەهەشت و هۆری

خێو و جنە، ڕەنگی نیە هەر دەنگی هەیە

وا جێژنی بەراتە و شەوی ڕۆژی دانە

سەرکاری خودا گەرمی گەز و پێوانە

مەیگێڕ بەشی من وەرگرە خۆم سەرخۆشم

تا ڕۆژی مەرگ جێگەمە ئەم مەیخانە

پیرم و ئەوەتەی لەبیرمە، ژینم تاڵە

هەر خۆزگە بە پارە و، گلەیی لەم ساڵە

لەمنت کەوێ مردن دەیەوێم، های مەیگێڕ

دواکۆچە دەفریام خە دوامین پیاڵە!

خوا دەردی کە داناوە دەواشی دانان

مەیخانە بەرانبەرن بە دەروێشدانان

گەر بادە نەبایە لەم جیهانەی پڕخەم

تاوێک نەدەمان ئەوانی زانا و دانان

مەیخۆرەوە بم، بە تۆ چی؟! تووڕەی بۆ چی؟

تۆ بۆ چی بە زۆنگی خەمی مندا ڕۆچی؟

چیت داوە لە ئاکاری ئەم و ئەو کاکە؟

باشتر ئەوەیە کە خۆت بزانی تۆ چی؟

ژیاننامەی هەژار موکریانی

لاپەڕەکانی ئەدەبی کوردیمان هەموو دەم پڕیان بووە لە ناوی درەوشاوەی هۆزانڤان و شاعیری وا، کە جێی شانازی پێوەکردنن، هەژاری موکریانیش یەکێکە لەو گەورە شاعیرانە، ناوی (عەبدولڕەحمانی کوڕی مەلا محەمەد)ە، لە ساڵی ١٩٢١ز لە شاری مەهاباد لەدایکبووە، لەبەر ئەوەی باوکی مەلا بووە بۆیە هەر زوو خراوەتە بەر خوێندن و لە سوختەخانە و مزگەوتان خوێندنی تەواو کردووە، هەرچەندە بەهیوا بووە ببێتە مەلا و جێی باپیران بگرێتەوە، بەڵام بە کۆچی باوکی ئەم هیوایەی لەدەست داوە

هەر زوو هەوای نیشتمان پەروەری دەکەوێتە سەری و لە دامەزراندنی کۆماری کوردستان ڕۆڵی هەبووە، لە پێناوی نیشتماندا تووشی دەربەدەری و ئەشکەنجەدان و ئازارێکی زۆر بووە، ناچارکراوە لە دوای ڕووخانی کۆماری کوردستان لە ساڵی ١٩٤٧ دا ڕووبکاتە عێراق و ماوەیەکی زۆر لە بەغدا پەناهەندە دەبێت و بەینێکیش لە ناو کوردەکانی سوریادا ئاوارە دەبێت، هەژار لە خەباتی ڕزگاریخوازی نەتەوەی کورد، ڕۆڵێکی دیاری هەبووە و لە شۆڕشی ئەیلولی ١٩٦١ دا بەشداریکردووە، لە هەمان کاتیشدا کرا بە ئەندام لە کۆڕی زانیاری کورد و توانی لە ساڵی ١٩٧٢ دا پەرتووکی شەرەفنامەی شەرەفخانی بەدلیسی لە فارسییەوە بکاتە کوردی و لە چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد چاپی بکات

هەژار شاعیری دڵداری نەبووە، عاشقی کێو و دۆڵ و چیای کوردستان بووە، ئازادیخواز و پێشکەوتووخواز و ئاشتیخوازبوو، بەرهەمێکی زۆری وەرگێڕراوەتە سەر زمانی ئازەری و ڕووسی و فارسی

لە ساڵی ١٩٩٠ لە شاری کەرەج ماڵ ئاوایی لە ژیان ئەکات و دوای مردنی تەرمەکەی بەرەو موکریان هێندراوە و لە گورستانی (باغی فردوس)ی شاری مەهاباد نێژرا